

Z odkupom žita se je vas tudi politično aktivizirala

Začetek letošnjega planskega odkupa žita je bil v celotni Sloveniji, posebno pa v nekaterih žitornih okrajih, v znamenju globoke defenzivnosti naših množičnih organizacij in ostalih forumov.

Vesti o »slabi letini«, da »ne bo žit«, so se širile že v rani pomladi, takrat ko se nihče ni mogel vedeti, kakšna bo letina. Te vesti niso prenehale, pač pa so se vse bolj širile, se poglabljale, označevale preko prične, se zarezale v sam aktiv, množične organizacije in v oblasne forumo. Zakaj? Zato, ker okraji niso videli za tem politične akcije prikritih notranjih nasprotikov.

Nosilci in razširjalci teh vesti niso bili naši delovni ljudje, ki vsak dan vlagajo svoje sile v izgraditev naše domovine, temveč saboterji, spekulanti, protiljudska duhovščina, vsi tisti, ki se nocoje vključili v naš pellektivni gospodarski plan.

Kaj pa je bil cilj teh vesti? Ker so začeli z njimi že takrat, ko se nihče ni mogel reči, da bo letina slaba, so morali imeti svoj namen! To je pokazal začetek letošnjega odkupa žita. Hoteli so preprečiti odkup žita, s tem vnesti zmedo v naš preskrbovalni aparat, ustvariti preplah in nezadovoljstvo, hoteli so odvoziti delovnemu ljudstvu kruh in s tem ogrozili naš pellektivni plan — porušiti ugled Jugoslavije pred vsem svetom. Skratka, to je bila politična akcija vseh tistih, ki verno sledijo svojim imperialističnim gospodarjem, kot so sledili Nagode, Serbec, škof Rožman in ostala protiljudska duhovščina, z enim samim ciljem, napraviti našo državo ponovno za kolonijo mednarodnih kapitalistov, jo narediti za ognjišče strasti — medsebojne mržnje med slovanskimi narodi po starem imperialističnem geslu »divide et impera«.

Iz vsega navedenega se jasno vidi, da so zeli naši sorazumni odkup žita kot politični problem, medtem ko so naši okraji prepustili stvar svojim gospodarskim strokovnjakom, ki so mnogokrat naselili veslem, ki so jih širili naši nasprotniki in še sami potrjevali, da žita ni mogoče odkupiti.

Izrazil primer za to je bil Pluj. V tem okraju je bil letošnji oportunistem poleg vsega drugega samo nadaljevanje lanskega oportunizma, ko tudi niso vodili dosledne politike do spekulativov, in je tudi lanske leto nosil vsa teža odkupa mali in srednji kmet. No, letos so celo izpopolnili lanskeletni sistem. Čim so prišli krožiti lažne vesti, je izvršni odbor poslal na teren posebne komisije za ugotavljanje hektarskega donosa, da bi znižali predpisano oddajo. Zniževali pa so zopet predvsem spekulantom in tako sami potrjevali vesti o slabi letini, češ da »žita ni!« V Pluju je izrazilo prišlo do izraza tendence, kako bi opravičili nezvržen odkup, namesto da bi se borili za njegovo izpolnitev.

V taki situaciji, ko je šlo za to, ali bodo naši delovni ljudje dobili kruh ali ne, je prišla v žitornode okraje Pluj, Ljutomer, Radgona, Mursko Soboto in Lendavo posebna ekipa z nalogo, da — naslanjajoč se izključno na politično bazo dela — pribori žito in s tem kruh za našega delovnega človeka.

Ob taki situaciji so si ekipe po okrajih postavile kot prvo nalogo — politično aktivizacijo terena, ki so jo pričele z razbijanjem vesti o slabi letini. Pokazale so ljudstvu, kdo je nosilec teh vesti in kakšen cilj imajo parole. Tako tomatenje je bilo razredno in nacionalno zavest in širilo obzorje našemu podeželju. Istočasno so ekipe pokazale, da so naše uredbe in zakoni preveč v korist delovnemu kmetu. Popularizirale so žitno uredbo in njeno pravičnost, najostreje so se borile za njeno stodoletno izvedbo.

Politična aktivizacija terena se je izvajala v dveh smereh, in sicer s konferencami Partije, okrajnega aktiva, krajevnih predsednikov in tajnikov, plenurno OF in mladine v okrajnem merilu, ter z delom na vasi od hiše do hiše in z množičnimi zborovanji od vasi do vasi. Pri tem širokem delu so se naslanjali na vaške aktivce OF, Partije, mladine, SKOJ-a in taboriških delavcev, ki so imeli zelo lepe uspehe.

Druga od osnovnih nalog so bili propagandni ukrepi. Vsaka zbiralnica — v Pluju jih je bilo 29 — je morala biti center političnega in propagandnega dela. Za to je odgovarjal okrajni aktivist. Njegova naloga je bila oskrbeti gesla, povezati se z vaškimi aktivisti, preskrbeti poimenične in številčne grafike, stencas, skrbeti za propagando v tisku, za javne pohvale, za fotografiranje, za razstavo dobrega in slabega žita v izložbi itd.

Tretja naloga so bili tehnični prijem. Celotni okraj se je razdelil na 29 centrozbiralnic, ki so odgovarjale za po 3—6 KLO-jev. S pomočjo aktiva vasi je morala zbiralnica skrbeti za brezhibno poslovanje v administrativnem pogledu in pretovarjanju, tako da je smel kmet čakati največ pol ure, prav toliko časa, da je mogel pregledati grafike, prečitati gesla, da se je mogel z njim aktivist pogovoriti in da je odhajal nato domov z zavestjo, da je izvršil veliko državljansko dolžnost, da se je vključil v pellektivni plan.

Po vseh teh pripravah se je pričel 4. avgusta odkup. Tega dne so zbrali komaj 2 vagona žita, malo, toda dokaz je bil, da žito je! Odzvali so se predosem tisti, ki so imeli manj zemlje, a so ob

istih pogojih, ob isti letini kot drugi, oddali vse. S pričetkom odkupa pa so se razkrili pravi razširjalci vesti, da »žita ni«. Mali in srednji kmetje so bili pripravljeni žito oddati, potrdili so, da žito je, veliki kmetje, spekulanti, pa so odločno postavili, da žita ni, da ga ne bodo pripeljali. Razbijali so zborovanja, postavljali se za zaščitnike malih, podkupovali mlatičarje, da naj govorijo o slabem 40% pridelku, skrivali žito, ga prej omlatili, mešali s peskom in smetmi. Pri vsem tem jim je krepko pomagala protiljudska duhovščina s pridigami o slabi letini, o lakoti, o pomankanju, organizirala je na dan odkupa procesije (Beltinci itd.). Toda sedaj aktiv, opogumljen sprčo prvih uspehov, ni odnehal. Začela se je najdostlednejša borba za kvantiteto in kvaliteto, za stodoletni odkup. Uspehi so se večali iz dneva v dan. Drugi dan je bilo zbrano že tri vagona, tretji dan štiri vagona, mali in srednji kmetje so se sprčo doslednega intenzivnega dela odzvali dolžnosti do domovine, pričeli skupno s aktivisti pritiskati na spekulante, zaostanekarje, na tiste, ki se niso odzvali. Pojavilo se je staro lanko žito. Se bolj se je caostrilo vprašanje, ali je žito ali ga ni. Spekulanti so pričeli dovažati, toda borec se za vsak kilogram. Nekateri so po petkrat na dan trčili, da nimajo niti kilograma več, toda končno so le vse pripeljali. Drugi so poskušali s peskom, smetmi, in marsikdo je pri zbiralnici čistil, a vedno manj je bilo takih primerov. Številke na grafikonih so bile vsak dan večje, vedno več je bilo imen tistih, ki so oddali žito stodoletno, vedno manj pa tistih, ki bi skušali sabotirati. Razvilo se je tekmovanje v tem, katera vas bo pripeljala žito prej in stodoletno. Okrajni grafikon, ki je stal na trgu sredi Pluja, je dnevno prikazoval, kako poteka odkup. Kakor je bila v početku tendenca vseh, ki so oddali žito, ne priti na grafikon, ne v tisk, ne biti jasno pohvaljen, vse to seveda iz bojazni pred spekulantskimi mogočnimi na vasi, tako je kasneje hotel priti vsak v časopis, biti fotografiran, pohvaljen, biti med prvimi, zadostiti prvi stodoletnemu predpisu. Iz najbolj oddaljenih krajev so hodili ljudje v Pluj kontrolirati, ali je na grafikonu točno tako, kot so oddajali, popravljali so birokratske uradnike na okraju, ki si niso znali organizirati točne evidence in kontrole. Dinamičnost tekmovanja je razbila dekadni sistem, odkup je stekel na množični bazi in stodoletno.

Tako je bilo z borbenim odnosom aktiva Partije in OF, s političnim delom, z dobrimi tehničnopropropandnimi ukrepi, s maksimalno mobilizacijo vsega poštenega na vasi, brez administrativnih mer, brez pregledovanja kaš, razbito geslo, da »žita ni«. Odkup je stekel, vas se je politično aktivizirala, srednji in mali kmetje ter kočarji so dobili zaupanje v oblast, spekulanti so spoznali svoje sovražnike, ne pa zagovornike, spoznali so svoje OF in krajevne odbore in ljudi, ki sedijo v njih, zadali so krepak udarec nolanji in zunanji reakciji — ter zbrali žito in zadostili svojim državljanjskim dolžnostim. K-mir.

POLITIČNO ZBOROVANJE TOV. EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

V torek, dne 19. 4. m. ob 19. uri bo imel na »Taboru« podpredsednik zvezne vlade tov. Edvard Kardelj politično zborovanje za svoje volivce. — Osvobodilna fronta Ljubljane vabi vse prebivalstvo, da se tega zborovanja udeleži.

SEKRETARIAT MOOF

Nove provokacije monarhofašističnih letal nad ozemljem južne Albanije

Tudi grški vojaki so ponovno streljali na albansko stražo

Tirana, 16. avgusta (Tanjug). Sinoči je bilo z uradnega mesta izdano naslednje poročilo:

»Grška letala nenehno letajo nad ozemljem južne Albanije zaradi provokacij. Pred kratkim je 22 grških letal, ki so prišla iz smeri Krfa, izvršila tri provokacije in letelo na obmorsko cono med Sarando in Vivaro.

Grški vojaki so izvršili dve drugi provokaciji na drugem sektorju v bližini Lizonove.

12. avgusta ob 16.45 je neko grško letalo, ki je prišlo iz smeri Krfa, letelo ob albanski obali nad Sarando in se potem, ko je letelo nad Timaro in Karasubuno, oddaljilo v smeri proti Italiji.

13. t. m. ob 14.20 uri je grško letalo, ki je tudi prišlo od smeri Krfa, usmerilo svoj polet nad mestom Cetali in Manastir v obmorski coni Sarande. Ko je dvakrat letelo nad to cono, se je letalo vrnilo na grško ozemlje. Istega dne 40 minut kasneje je grško letalo, ki je tudi prišlo iz smeri Krfa, letelo nad primorsko cono med Vivaro in Konispoljem ter se vrnilo na grško ozemlje v smeri proti obmornemu kamnu št. 69—70 v odseku pri Konispolju.

ljudi. Novega avtomobila, avtomobilskega motorja se ni nihče od njih delal. Večina so to mladi ljudje, strugarji in rezkarji, le nekaj je avtomehaničkov. Tovariš Fišer je delo porazdelil. Vsak je bil zadolžen z enim od glavnih sestavnih delov. Tovariš Vylob je vodil dela okoli motorja. Tovariš Breznik je sestavljal menjalnik, Reboli Stane diferencialno gonilo.

Med skupinami se je razvilo tekmovanje, kdo bo prvi, katera skupina bo svoj del brezhibno izgotovila! Tovariš Breznik je delal na menjalniku. Pripoveduje, da je merila in orodje dobil kasneje kot drugi. Ker pa brez menjalnika ni novega avtomobila, je delal s tovariši na vse pretege. Tudi ponoči, to

se mi tresle. Čudni občutki...!

Torej dve minuti čez devet je tovariš pritiskal na »starter«. Elisa se je trikrat zavrtela, motor je užgal in brezhibno, tiho stekel. Pozabili so, da bi si čestitali. Nekomu so stopile solze v oči. Govorili niso prav nič. Delo v tovarni se je ustavilo. Vsak je želel videti motor. Delček je tudi njegovo delo. Tega dneva v tovarni zlepa ne bodo pozabili.

Potem so naglo nadaljevali. Eksperimentalci so delali noč in dan. 9. av-

gusta ob desetih je avto »shodil«. Sirene so ponovno pozdravile uspeh. Tovariš Fišer je zapeljal kasio v prvi objekt med stroje, kjer so ga izdelali. »Mislim, da me bodo z avtomobilom vred predstavili. Se na kolesih bi sedeli, če bi se dalo«, pravi tov. Fišer, ki ga je doletela čast, da je prvi vozil. Pred upravnim poslopjem se je zbrala vsa tovarna. Sasija je zapeljala pred vhod v direkcijo. Tovariš direktor je pozdra-

vil delavce: Tovorni avtomobil smo izdelali pred rokom.

11. avgusta, to je tri dni pred obvezo delavcev in 33 dni pred rokom je bil kamion popolnoma gotov. Pritrdili so še karoserijo ter ga lepo pobarvali. 15. avgusta pa so izgotovili že drugega. V najkrajšem času pa bodo izdelali še dva. Poizkus je uspel, prvi kamion je že prevozil 170 km, toda delo v tovarni ne stoji. Imajo novo nalogo: izdelati poizkusno serijo 25 tovornih avtomobilov! To bo druga preizkušnja za ves delovni kolektiv. V prvem objektu nekatere dele avtomobila že izdelujejo na tekočem traku. »Po« estie, kakor pravijo, se pomikajo bati, del motorja. Šestnajstkrat ga obdelujejo z različnimi stroji. Tudi opnice in še nekatere druge dele delajo na tekočem traku. Po izgotovljeni poskusni seriji na bodo začeli delati prvo večjo serijo. 7., 9. in 11. avgusta je bil led prebit!

NAVKLJUB ONIM, KI NISO VERJELI

V veliki dvorani, kjer stoji nova kamiona, se pogovarjam s tovarišem Fišerjem in Golobom. Delavci krasijo avtomobile s cveticami. Ob strani so pritrdili velike napise: Poizkusna voznja avtomobila, izdelanega v domači industriji Maribor. Od tam priteče tovarišica Tončka: »Tovariš Fišer, ali ga lahko operem z milom, ne bo šla barva proč!« Smejal si se. Tovarišica Tončka že ure in ure čisti novi avtomobil. Se z milom ga hoče oprati, čeprav se že sedaj ves smeje.

Danes bodo odpeljali tovarna avtomobila po Mariboru. Eden iz eksperimentalne skupine pravi: »No, peljali se bomo, da zavežemo jezike vsem onim, ki so govorili, da avtomobila nismo zmogli narediti.« »Tovarišica, ki je dejala, da ga bo pojedla, se je skrila,« pravi drugi. Tretji pa: »Navkljub vsem onim, ki še danes ne verjamejo v naše delo, se bomo vozili!«

Avtomobila sta okrašena. Eksperimentalna skupina je odkorakala proti izhodu. Vsedel sem se poleg tov. Fišerja, poznal je motor. Avto počasi odpelje, za njim drugi. Vsi delavci in nameštenci tečejo k cesti. Gledam nasmejana lica delavcev, ki ploskajo, mahajo! Tudi meni lezejo usta kar sama narazen. Tako se menda ne bi počutil, če bi se peljal v ne vem kakšni limuzini iz »zlate Amerike«.

Pri vstopu v tovarno sta se avtomobila ustavila. Okoli avtomobilov so se zbrali delavci. Tov. direktor se je zahvalil požrtvovalni eksperimentalni skupini. Delavci so izročili svojemu vodju tov. Fišerju šopek rdečih nagljev, ki jih je razdelil svoji skupini.

Potem... potem pa so vsi zlezli na avtomobila, ki sta odpeljala iz tovarne proti Mariboru. Ljudje so se ustavljali. Ogledovali so nova avtomobila. Nekateri so mahali delavcem na kamionu. Milčnik pri mostu je ustavil avtomobil.

Dovoljenje za prevoz ljudi je zahteval od nas s prav resnim obrazom. Potem pa je zagledal napis: Prvi avtomobil... Usta so se mu razleza v nasme: »A, tako. Živio, tovariši!« Prav spoštljivo je pozdravil junake, ki so zgradili avtomobil. Čez nekaj let bo mimo milčnika pred mostom brlelo že sto in sto enakih avtomobilov.

Pred mestnim odborom Osv. fronte sta se tovarna avtomobila ustavila. Sekretar MK KP tovariš Simonič si je ogledal avtomobila in nato med drugim

IZ DANASNJE STEVILKE:

Tovarna avtomobilov v Mariboru je 33 dni pred rokom izdelala prva dva tovorna avtomobila. Svečana proslava dneva vstaje v Dalmaciji. — Zapiski. — Drž. tahkoatletsko prvenstvo v Celju. — Šahovski turnir v Mariboru. Zakaj je potrebno, da mladina gradi gozdne ceste. Odkup žita. — Gospodarstvo. Kultura. — Dopisi. Spomini Paula Reynauda. — Zunanja politika. Fizkultura.

Poštnina plačana v gotovini

Tovarna avtomobilov v Mariboru je 33 dni pred rokom izdelala prva dva tovorna avtomobila

Konec meseca maja smo v našem listu pisali, da so se v tovarni avtomobilov v Mariboru delavci obvezali, da bodo vsi pripomočki orodja, ki so potrebni za serijsko izdelavo tovornih avtomobilov gotovi mesec dni pred rokom. Prvo obvezo so izpolnili. Medtem so dobili pet garnitur polizdelkov iz tovarne. Naloga je bila, da iz teh neobdelanih kosov železa in jekla sestavijo dva tovorna avtomobila. To so bili prvi poizkusi, toda uspeli so in zbrali najtrši oreh.

Tovorni avtomobil, izdelan v TAM-u (tovarna avtomobilov v Mariboru), ima tri tone nosilnosti. Motor je šest-cilindrski in ima 70 konjskih sil. Pri polni obremenitvi lahko razvije maksimalno 85 kilometrov brzine in potroši na 100 km 27 litrov bencina. Je tudi na pogled brezhiben, lepe oblike, lakiran je s svetlosivo barvo, kabina je udobna in prostorna.

ZE DRUGIČ 30 DNI PRED ROKOM

Pok za dograditev prvih dveh kamionov je bil do 15. septembra. Delovni kolektiv tovarne se je že drugič obvezal, da bo določeno delo izvršil trideset dni pred rokom. 15. avgusta mora peljati po mariborskih ulicah prvi kamion. Tovariš Fišer Drago je bil vodja eksperimentalne skupine, ki je štela okoli 30

pripovedujejo že drugi, so brneli stroji v obdelovalnici. Spat so hodili v poslopje gasilske čete. Tri kratke ure, potem pa ponovno k strojem. Tako je bil menjalnik pravčasno izdelan. Delavci eksperimentalne skupine: Reboli, Godune, Cerne, Crnko in drugi delavci iz skupine, ki je na čelu s Hamerjem in Ribičem izdelovala karoserijo ter končno cel

Direktor tovarne govori zbranim delavcem pred novim kamionom

kolektiv tovarne, saj bi brez inženirjev, tehnikov in delavcev ob tekočem traku ne bilo avtomobila, so dokazali, kaj zmore delaven človek v novi domovini.

SIRENE POZDRAVLJAJO...

7. avgusta, točno dve minuti čez devet so zatulile sirene. Zvočniki, ki so razmeščeni po vsej tovarni so javili: Prvi v naši tovarni izdelan motor brezhibno teče!

Eksperimentalna skupina, inženirji, so tiho stali okoli motorja. Zadnji prijem, tovariš Fišer pritrdi še ta in oni vijak, ključ v rokah se tresajo. »Bo, ne bo!« Danes tovariš Fišer pravi: »Vedel sem, da mora iti, saj smo vse točno naredili, toda kaj vem, roke so se mi tresle. Čudni občutki...!«

Torej dve minuti čez devet je tovariš pritiskal na »starter«. Elisa se je trikrat zavrtela, motor je užgal in brezhibno, tiho stekel. Pozabili so, da bi si čestitali. Nekomu so stopile solze v oči. Govorili niso prav nič. Delo v tovarni se je ustavilo. Vsak je želel videti motor. Delček je tudi njegovo delo. Tega dneva v tovarni zlepa ne bodo pozabili.

Potem so naglo nadaljevali. Eksperimentalci so delali noč in dan. 9. av-

gusta ob desetih je avto »shodil«. Sirene so ponovno pozdravile uspeh. Tovariš Fišer je zapeljal kasio v prvi objekt med stroje, kjer so ga izdelali. »Mislim, da me bodo z avtomobilom vred predstavili. Se na kolesih bi sedeli, če bi se dalo«, pravi tov. Fišer, ki ga je doletela čast, da je prvi vozil. Pred upravnim poslopjem se je zbrala vsa tovarna. Sasija je zapeljala pred vhod v direkcijo. Tovariš direktor je pozdra-

vil delavce: Tovorni avtomobil smo izdelali pred rokom.

11. avgusta, to je tri dni pred obvezo delavcev in 33 dni pred rokom je bil kamion popolnoma gotov. Pritrdili so še karoserijo ter ga lepo pobarvali. 15. avgusta pa so izgotovili že drugega. V najkrajšem času pa bodo izdelali še dva. Poizkus je uspel, prvi kamion je že prevozil 170 km, toda delo v tovarni ne stoji. Imajo novo nalogo: izdelati poizkusno serijo 25 tovornih avtomobilov! To bo druga preizkušnja za ves delovni kolektiv. V prvem objektu nekatere dele avtomobila že izdelujejo na tekočem traku. »Po« estie, kakor pravijo, se pomikajo bati, del motorja. Šestnajstkrat ga obdelujejo z različnimi stroji. Tudi opnice in še nekatere druge dele delajo na tekočem traku. Po izgotovljeni poskusni seriji na bodo začeli delati prvo večjo serijo. 7., 9. in 11. avgusta je bil led prebit!

NAVKLJUB ONIM, KI NISO VERJELI

V veliki dvorani, kjer stoji nova kamiona, se pogovarjam s tovarišem Fišerjem in Golobom. Delavci krasijo avtomobile s cveticami. Ob strani so pritrdili velike napise: Poizkusna voznja avtomobila, izdelanega v domači industriji Maribor. Od tam priteče tovarišica Tončka: »Tovariš Fišer, ali ga lahko operem z milom, ne bo šla barva proč!« Smejal si se. Tovarišica Tončka že ure in ure čisti novi avtomobil. Se z milom ga hoče oprati, čeprav se že sedaj ves smeje.

Danes bodo odpeljali tovarna avtomobila po Mariboru. Eden iz eksperimentalne skupine pravi: »No, peljali se bomo, da zavežemo jezike vsem onim, ki so govorili, da avtomobila nismo zmogli narediti.« »Tovarišica, ki je dejala, da ga bo pojedla, se je skrila,« pravi drugi. Tretji pa: »Navkljub vsem onim, ki še danes ne verjamejo v naše delo, se bomo vozili!«

Avtomobila sta okrašena. Eksperimentalna skupina je odkorakala proti izhodu. Vsedel sem se poleg tov. Fišerja, poznal je motor. Avto počasi odpelje, za njim drugi. Vsi delavci in nameštenci tečejo k cesti. Gledam nasmejana lica delavcev, ki ploskajo, mahajo! Tudi meni lezejo usta kar sama narazen. Tako se menda ne bi počutil, če bi se peljal v ne vem kakšni limuzini iz »zlate Amerike«.

Pri vstopu v tovarno sta se avtomobila ustavila. Okoli avtomobilov so se zbrali delavci. Tov. direktor se je zahvalil požrtvovalni eksperimentalni skupini. Delavci so izročili svojemu vodju tov. Fišerju šopek rdečih nagljev, ki jih je razdelil svoji skupini.

Potem... potem pa so vsi zlezli na avtomobila, ki sta odpeljala iz tovarne proti Mariboru. Ljudje so se ustavljali. Ogledovali so nova avtomobila. Nekateri so mahali delavcem na kamionu. Milčnik pri mostu je ustavil avtomobil.

Dovoljenje za prevoz ljudi je zahteval od nas s prav resnim obrazom. Potem pa je zagledal napis: Prvi avtomobil... Usta so se mu razleza v nasme: »A, tako. Živio, tovariši!« Prav spoštljivo je pozdravil junake, ki so zgradili avtomobil. Čez nekaj let bo mimo milčnika pred mostom brlelo že sto in sto enakih avtomobilov.

Pred mestnim odborom Osv. fronte sta se tovarna avtomobila ustavila. Sekretar MK KP tovariš Simonič si je ogledal avtomobila in nato med drugim

NAVKLJUB ONIM, KI NISO VERJELI

V veliki dvorani, kjer stoji nova kamiona, se pogovarjam s tovarišem Fišerjem in Golobom. Delavci krasijo avtomobile s cveticami. Ob strani so pritrdili velike napise: Poizkusna voznja avtomobila, izdelanega v domači industriji Maribor. Od tam priteče tovarišica Tončka: »Tovariš Fišer, ali ga lahko operem z milom, ne bo šla barva proč!« Smejal si se. Tovarišica Tončka že ure in ure čisti novi avtomobil. Se z milom ga hoče oprati, čeprav se že sedaj ves smeje.

Danes bodo odpeljali tovarna avtomobila po Mariboru. Eden iz eksperimentalne skupine pravi: »No, peljali se bomo, da zavežemo jezike vsem onim, ki so govorili, da avtomobila nismo zmogli narediti.« »Tovarišica, ki je dejala, da ga bo pojedla, se je skrila,« pravi drugi. Tretji pa: »Navkljub vsem onim, ki še danes ne verjamejo v naše delo, se bomo vozili!«

Avtomobila sta okrašena. Eksperimentalna skupina je odkorakala proti izhodu. Vsedel sem se poleg tov. Fišerja, poznal je motor. Avto počasi odpelje, za njim drugi. Vsi delavci in nameštenci tečejo k cesti. Gledam nasmejana lica delavcev, ki ploskajo, mahajo! Tudi meni lezejo usta kar sama narazen. Tako se menda ne bi počutil, če bi se peljal v ne vem kakšni limuzini iz »zlate Amerike«.

Pri vstopu v tovarno sta se avtomobila ustavila. Okoli avtomobilov so se zbrali delavci. Tov. direktor se je zahvalil požrtvovalni eksperimentalni skupini. Delavci so izročili svojemu vodju tov. Fišerju šopek rdečih nagljev, ki jih je razdelil svoji skupini.

Potem... potem pa so vsi zlezli na avtomobila, ki sta odpeljala iz tovarne proti Mariboru. Ljudje so se ustavljali. Ogledovali so nova avtomobila. Nekateri so mahali delavcem na kamionu. Milčnik pri mostu je ustavil avtomobil.

Dovoljenje za prevoz ljudi je zahteval od nas s prav resnim obrazom. Potem pa je zagledal napis: Prvi avtomobil... Usta so se mu razleza v nasme: »A, tako. Živio, tovariši!« Prav spoštljivo je pozdravil junake, ki so zgradili avtomobil. Čez nekaj let bo mimo milčnika pred mostom brlelo že sto in sto enakih avtomobilov.

Pred mestnim odborom Osv. fronte sta se tovarna avtomobila ustavila. Sekretar MK KP tovariš Simonič si je ogledal avtomobila in nato med drugim

»TIMES« O VELIKEM POMENU BLEJSKEGA SPORAZUMA

Sedaj je končno omogočeno pravo prijateljstvo med Jugoslavijo in Bolgarijo

London, 16. avgusta (Tanjug). »Times« objavlja na prvi strani dolg članek, posvečen sporazumu na Bledu.

List poudarja, da je jugoslovansko-bolgarski sporazum toliko važnejši, ker ni bilvšim dinastijam v Bolgariji in Jugoslaviji nikdar uspelo ustvariti mirnih odnosov med obema državama. Nato se dotika razkosanja Jugoslavije med okupacijo in sramotne vloge kralja Borisa in njegove kliče, ki so komaj pričakali, da bi sodelovali pri okupaciji Srbije in Makedonije. V članku se poudarja, da so se bolgarski vojniki pogosto bratili z lokalnim prebivalstvom in da so dezertirali iz svojih edinic.

Leta 1944 pa so se pričeli dogodki razvijati v drugi smeri. Poleg narodno osvobodilnega gibanja v Jugoslaviji se je razvil narodno osvobodilni odpor v Bolgariji. Prihod Rdeče armade v Bolgarijo je omogočil Domovinski fronti povesti Bolgarijo v vojno proti fašizmu; druga armada se je borila na strani zaveznikov in je imela velike izgube. Ta ustvaritev skupne vojaške fronte je dobila svoj popoln pomen pri ustvaritvi miru na Balkanu samo z dejstvom, da je bila zvezana s političnimi spremembami. List piše:

»V obeh državah sta odstranjeni dinastiji, simbola avtokratske oblasti, ki sta vedno videla koristi v nesrečah

svojega sosednjega tekmeca. V Beogradu in v Sofiji je odstranjeno šovinistično vodstvo, ki je bilo povezano z dvornimi krogi.«

List ugotavlja, da je bila narava osvobodilnega gibanja jugoslovanskih in bolgarskega naroda v svoji osnovi ista ter poudarja odločilno vlogo obojestranskega vodstva z maršalom Titom in Georgijem Dimitrovim.

»Osnova prijateljstva«, nadaljujejo »Times«, je v dejstvu, da sta oba naroda preživela enake osvobodilne izkušnje. Govorita z istim političnim jezikom in težita k istim ciljem. Oba občutita, da je iz zla nastalo dobro in da se lahko sedaj spopadi med njima, v katerih je bilo prelito toliko krvi, enkrat za vselej končajo. To zaslugi moramo pripisovati voditeljema v Sofiji in Beogradu, ker sta dala izrazu temu globokemu občutku o nastali spremembi. Mnogi, ki so potovali med vojno in po vojni po teh državah, so opazili, kako je to čustvo močno med kmeti. Jugoslovansko-bolgarski sporazum je prvi praktični korak k izboljšanju te spremembe. Odkar je dalmatinski pesnik Gundulić pel o tugi in upanju jugoslovanskih narodov, je minilo skoro 500 let in njegove pesmi so odmevale skozi stoletja. Sedaj je končno odstranjeno nasprotstvo in je omogočeno pravo prijateljstvo.«

GOVOR ALBANSKEGA MINISTRA ZA TRGOVINO NUŠIJA

Pomoč narodov Jugoslavije je velik činitelj za ohranitev neodvisnosti LR Albanije

Tirana, 16. avgusta (Tanjug). V zvezi z objavo vseljidskega tekmovanja na čast 3. obletnice osvoboditve Albanije je bil na glavnem trgu Tirane velik miting, katerega se je udeležilo nad 10.000 delavcev in nameščencev. Minister za trgovino Nušija je imel ob tej priliki govor, v katerem je poudaril, da državni gospodarski plan za 1947. leto predstavlja največjo zmago ljudskih oblasti. Ko je govoril o pomenu in nalogah plana je minister za trgovino Gogo Nušija med drugim dejal:

»Treba je poudariti, da kljub vsem naporom našega ljudstva nismo bili v stanju pričeti s tako velikim planom. To nam je mogoče le v veliko pomočjo narodov Sovjetske zveze in nove Jugoslavije maršala Tita, ki nam je za letošnji proračun dala 2 milijardi lekov. Mi znamo ceniti bratsko pomoč, ki nam jo nudijo jugoslovanski narodi in zato je treba mobilizirati vse sile

za uresničenje in prekoračenje državnega plana, za dvig in krepitev našega gospodarstva, da bi v prihodnosti lahko ugodilo potrebam našega ljudstva. To bo naš najboljši odgovor našega ljudstva na dragoceno pomoč narodov Jugoslavije.

Pomoč narodov Jugoslavije je velik činitelj za ohranitev in krepitev naše neodvisnosti ter pridobitev naše ljudske revolucije zlasti zdaj, ko si zapadni imperialisti na čelu z Združenimi državami Amerike prizadevajo, da bi s pomočjo dolarjev zaslužili ter si podredili evropske narode, ki so tako zelo trpeli med vojno proti fašizmu. Minister Nušija je potem opisal vso močnost nalog, ki jih določa plan in katerih izpolnitev bo krepila ljudsko oblast in neodvisnost države. Pozval je vse ljudstvo, da proslavi triletnico osvoboditve Albanije s sijajnimi uspehi v borbi za uresničenje in prekoračenje plana.

Svečana proslava dneva vstaje v Dalmaciji

Split, 16. avgusta. V Sinju so v četrtek svečano proslavili dan vstaje ljudstva Dalmacije. Proslave se je udeležilo okrog 20.000 ljudi iz Splita in vse Dalmacije. Slovesnosti so prisostvovali tudi predsednik Prezidija Ljudske skupščine FLRJ dr. Ivan Ribar, predsednik planske komisije FLRJ Andrija Hebrang, minister za delo zvezne vlade Vicko Krstulović, podpredsednik vlade LR Hrvatske Franjo Gaži, kontraadmiral Josip Černi in drugi.

Slavnost se je začela z velikim mitingom, ki ga je otvoril predsednik oblasnega LO za Dalmacijo Vice Buljan, nato pa je govoril predsednik Prezidija Ljudske skupščine FLRJ dr. Ivan Ribar. Burno pozdravljen je dr. Ribar med drugim rekel:

»Naša borba za obnovo, za izvršitev in prekoračenje petletnega plana ni ničesar drugega, kakor podaljšanje borbe za našo osvoboditev. S to borbo za obnovo dežele, za izvršitev petletnega plana hočemo ohraniti svojo gospodarsko in ekonomsko neodvisnost ter svobodo, ker brez tega ni napredka in mira.

Zato se, tovariši in tovarišice, na ta današnji dan spominjamo onih naših borcev in mučnikov, ki so padli v naši narodno osvobodilni borbi in dali od sebe vse za našo svobodo. Zato se moramo spominjati tudi onih, ki so šli v borbo za zagotovitev ekonomske neodvisnosti, za vse to, kar se dela, za vse to, kar se bo v bodoče delalo.«

Za dr. Ribarjem je govoril minister za delo zvezne vlade Vicko Krstulović, ki je prikazal razvoj narodno osvobodilne borbe v Dalmaciji in na koncu rekel:

»Tovariši in tovarišice! Danes slavimo čisto obletnico vstaje Dalmacije v novih okoliščinah. Danes uresničujemo idejo socializma v naši državi, danes gradimo socializem. Narodno osvobodilno vojno se je sicer zmagovito zaključila, vendar vodijo naša dežela in naši narodi novo veliko bitko, ne manj važno od oborožene borbe v teku vojne, bitko za gospodarsko in kulturno izgraditev naše dežele. Prav tako, kot je KPJ s tovarišem Titom na čelu sprožila in vodila borbo naših narodov v osvobodilni vojni proti okupatorjem, kakor jih je združila in organizirala v trdno enot-

no ljudsko fronto ter jih pripeljala do zmage nad okupatorji in domačimi izdajalci, prav tako tudi danes pod vodstvom našega tovariša Tita vodijo naši narodi z isto odločnostjo borbo za uresničenje velike naloge, za izvedbo in prekoračenje petletnega plana, za gospodarsko in kulturno izgraditev naše dežele, za izgraditev socializma.«

Za njim je spregovoril kontraadmiral Josip Černi. Ob koncu pa je govoril še podpredsednik zvezne planske komisije Andrija Hebrang.

»Ko smo že razvili zastavo vstaje — je rekel minister Hebrang — smo našli na številne zapreke, laži, spletke in prevare. Takrat je bila samo ena dežela na svetu, ki nas je kot tudi danes razumela, ki je bila z nami in ob naši strani, ki nam je hotela pomagati. Iz Rusije je prišel od tovariša Stalina poziv za suženjem narodom, da se dvignejo k vstaji. To je bila edina pravilna pot, ki je vodila iz suženosti v svobodo. Za ta program smo se junaško borili. Za ceno velikih žrtv smo si pridobili svobodo in neodvisnost od tujih imperialistov.

Imperialistični krogi Anglije in Amerike so vodili do naše vstaje svojo politiko. Do leta 1943 so si prizadevali, da bi jo preprečili našo vstajo. Izdatno so podpirali naše nasprotnike in izrodke naših narodov. Ko so spoznali, da je njihova politika doživela polom, da se je ljudska vstaja proti njihovi volji in proti volji fašističnih okupatorjev razširila po vsej Jugoslaviji, so začeli po malem podpirati partizane. Vendar so nas podpirali, ne da bi do konca izpolnili naš program, ampak da bi sebi ustvarili tako položaj, ki bi jim po vojni omogočil, da bi vrnili oblast kralju Petru in izdajalcem, ki so se zbrali okrog njega.

Kljub vsemu temu pa smo uspešno zaključili osvobodilno vojno. Obratunali smo z zunanjim in notranjim sovražnikom, z razredom, ki je Jugoslavijo pred vojno držal v neodvisnosti in jo pripeljal do fašistične suženosti. Priporočili smo si svobodo in možnost izgraditve svobodnejšega in lepšega življenja.

Ob koncu mitinga je bil prirejen program, v katerem so nastopile folklorne skupine in pevski zbori iz vse Dalmacije.

NAJVEČJA MLADINSKA MANIFESTACIJA SVETA V PRAGI

Praga, 16. avgusta. (Tanjug.) Mednarodni mladinski festival, ena največjih mladinskih manifestacij sveta, ki se je udeležuje okoli 100.000 mladincev in mladink, bo končan jutri, 17. avgusta. V okviru svečanosti bo tudi velik defile. Na svečanosti bo govoril predsednik češkoslovaške vlade Gottwald.

Jugoslovanski udeleženci festivala bodo v devetih mestih priredili kulturno-umetniške prireditve.

Do sedaj so jugoslovanski udeleženci na festivalu priredili tri turneje po Češkoslovaški in imeli prireditve v celi vrsti mest, kjer so jih češkoslovaški gledalci prišerno pozdravljali. Jugoslovanski pionirji so obiskali skavtsko študentsko organizacijo »Junak« in ob tej priliki izvajali kratak umetniški program. Udeležili so se tudi konkurza iger v Sokolskem domu, kjer so nastopili tudi sovjetski pionirji, učenci moskovske šole Mojsejeva, ki so pri tej tekmi zmagali.

V novi skupini britanskih mladincev za mladinsko progo so tudi javni delavci in umetniki

London, 16. avgusta (Tanjug). Nadaljnja skupina britanskih mladincev je večeraj odpotovala iz Londona v Jugoslavijo, da bi se udeležila gradnje mladinske proge Samac-Sarajevo. Skupina šteje 39 mladincev. Britansko-jugoslovansko združenje, ki je organiziralo odhod skupine britanskih mladincev, je priredilo skupini v svojih prostorih slovesen poslovilni večer. Ob tej priliki je britanski mladinec Taylor, ki se je nedavno vrnil z mladinske proge, kjer je dobil značko udarnika, pripovedoval o svojih izkušnjah in opazovanjih v Jugoslaviji ter je naglasil pomen izgraditve mladinske proge Samac-Sarajevo.

Predstavniki Britanske jugoslovanskega združenja je pozdravil britan-

ske mladince. Nato je imel predsednik jugoslovanskega združenja krajši govor, v katerem je izrazil svoje pričakovanje, da bo bivanje britanskih mladincev v Jugoslaviji in njihovo delo pri gradnji mladinske proge prispevalo k zbliznanju britanskega in jugoslovanskega naroda in njihovega sodelovanja pri izgraditvi trajnega miru na svetu.

S to skupino britanskih mladincev bo odšlo v Jugoslavijo tudi več britanskih javnih delavcev in umetnikov, med katerimi so Percy Morton, slikar in profesor umetniške akademije v Londonu, dr. Francis Cleadgener, novinar, Lawrence Sharf, sotrudnik »Daily Herald« in drugi.

Državno prvenstvo FLRJ v lahki atletiki Radosavljevičeva je postavila v metu krogle nov rekord z metom 12,38 m

Celje, 16. avgusta.

Danes se je v Celju nadaljevalo državno prvenstvo v lahki atletiki. Doseženi so bili zelo dobri rezultati posebno v metu bombe za moške, v metu krogle za ženske in v skoku v daljino za ženske.

Rezultati današnjih finalnih srečanj so naslednji:

Tek 80 m čez zapreke (ženske): 1. Madjar (Sp) 13,3; 2. Posinek (Kl) 13,7; 3. Varmuža (Sp) 13,8.

Met bombe (moški): 1. Dangubič (Sp) 75,45 m (boljše od drž. rekorda); 2. Vujačić (P) 72,50; 3. Marčelja (Ml) 68,86 m.

Met krogle (ženske): 1. Radosavljevič (V) 12,38 m (nov drž. rekord); 2. Marčelja (E) 11,49 m; 3. Matej (Sl) 10,37 m.

200 m finale (moški): 1. Slanac (Ml) 22,8; 2. Račić (P) 22,8; 3. Miloševski (Sk) 22,9.

800 m finale (moški): 1. Cerar (P) 1:57,5; 2. Djurič (Z) 1:58,1; 3. Oberšek (E) 1:58,5.

Skok v daljino (ženske): 1. Koledin (Sl) 5,35 m (boljše od drž. rekorda); 2. Sentjura (Ptuj) 5,13; 3. Varmuža (Sp) 5,08 m.

200 m finale (ženske): 1. Butja (Kl) 27,7; 2. Sentjura (P) 28,1; 3. Kolar (Sl) 28,5.

Met kopja (ženske): 1. Radosavljevič (V) 36,49 m; 2. Sekulić (Ml) 31,78; 3. Deržek (Kl) 31,61 m.

Skok v višino (moški): 1. Vuković (P) 185 cm; 2. Sram (Z) 180 cm; 3. Dimitrijevič (P) 180 cm; 4. Zgalin (E) 175 cm.

Skok ob palici (moški): 1. Bakov (R. K.) 3,70 m; 2. Samardžić (P) 3,60; 3. Dušanović (P) 3,50.

Polfinalni šahovski turnir v Mariboru

Maribor, 16. avgusta

Danes je bilo odigrano 11. kolo. Horvat-Janošević 1:0. Longer-ing. Fajer 1:0. Milič-Gruber remi, ing. Vidmar-Smeredevac 1:0. Rabar: kap. Marković 0:1. Prekinjene pa so bile naslednje partije: Kulžinski: Simonović, Siska: Nedelković, Kindij: Tot in Misura: Marković. Ubovič pa je bil prost. V prekinjeni partiji IX. kola je Milič premagal kapetana Markoviča.

Stanje po 11. kolu je naslednje: Horvat, kap. Marković 7 in pol, Kulžinski 6 in pol (1), Gruber 6 in pol, Nedelković 6 (1), Vidmar, Janošević 6, Simonović 5 in pol (1), Fajer 5 in pol itd.

Zapiski

Papež in atomska bomba

Francoski list »France Soire« je te dni objavil reportažo svojega specialnega dopisnika, ki se je v posebni avdijenci razgovarjal s papežem o strahotah »bodoče vojne« in o atomskih bombah. Dopisnik piše, da mu je papež na vprašanje, ali bo cerkev ostro nasprotovala uporabi atomskih bomb, izjavil: »Cerkev je vselej nasprotovala uporabi vseh vojnih orožij.« Po tem platonskem, v ničemer ne določenem odgovoru, ki je v ostrem nasprotju z neštetimi blagoslovi, ki so jih razni cerkveni dostojanstveniki velikodušno delili fašističnemu orožju, se je papež izrazil konkretnije.

Govoreč o situaciji v svetu je papež izjavil, kot to trdi dopisnik: »Nekega dne bo atomska bomba morda še mogla zmagati nekaterim imperialistom... Tito je čisto blizu.« V kolikor je ta odgovor, ki ga citira dopisnik »France Soire«, avtentičen, nam potrjuje, da so se vatikanski krogi dosledno postavili na stališče ameriških mojstrov atomske diplomacije.

Skoraj dve leti že razpravlja o Zdrženju narodov o uničenju vseh vrst atomskega orožja in o kontroli nad atomsko energijo. Znano je, da ta pogajanja niso napredovala v zaželeni meri zaradi prizadevanj ameriških militaristov, da si ohranijo posest atomskega orožja, s katerim skušajo zastrašiti demokratična ljudstva. Ni ga miroljubnega in poštenega človeka na svetu, ki bi ne obsojal uporabe atomske bombe v vojne namene.

Papeževe besede, ki jih očitno navduhuje slepo sovraštvo do vsega progressivnega in dosledno demokratičnega, so tako zgovorne in v tako jasnem nasprotju tudi z osnovnimi načeli krščanske etike, da ne potrebuje nobenega podrobnejšega komentarja.

Ameriški recepti za zdravljenje Evrope

Tajanstvena megla, ki je takoj spočetka obdajala Marshallov načrt o ameriški pomoči Evropi, vedno bolj izginja. Evropski narodi na številnih dejstvih ugotavljajo, da predvideva famozni Marshallov načrt v prvi vrsti obnovo in dvig industrijskega, oziroma pravilneje rečeno, vojnega potenciala Nemčije. Težnje za obnovo nemškega imperializma — to pot pod protektoratom ameriških kapitalističnih monopolov — prihajajo vedno znova do izraza v izjavah ameriških uradnih predstavnikov in v člankih ameriškega tiska, objavljenih v zvezi z Marshallovim načrtom.

Značilen je v tem pogledu uvodnik, ki ga je pod naslovom »Ključ za ozdravljenje Evrope« objavil »New York Times«. List odkrito piše, da leži rešitev tega vprašanja v dviganju nemške proizvodnje. Pisec članka smatra, da je »program desindustrializacije Nemčije, ki ga je zamislila in izvajala ameriška vlada — osnova vse bede in slabosti Evrope«.

Edini zapreki, ki naj bi nasprotovali obnovi nemškega imperializma, vidi »New York Times« v vztrajanju Velike Britanije na nacionalizaciji Porurja in v »bojazni Francije, da bi obnovljena Nemčija postala grožnja francoski varnosti. List nadaljuje: »Vendar obstajajo znaki, da bosta obe deželi pod pritiskom naraščajoče evropske krize ponovno proučili svoje stališče. Pri takem razvoju stvari obstajajo nade za ozdravljenje vsega zahtodnega svetla.«

Te besede zelo zgovorno pričajo o načrtih ameriških imperialistov, da z dolarskimi injekcijami nemškimi trutom in koncernom zamenjajo mednarodno sodelovanje in demilitarizacijo Nemčije s prosluto politiko »ravnotežja sile« ter vse to predstavijo kot »nesebično skrb« za obnovo Evrope, ki so jo opustili nacistični agresorji.

Legalizirani teror

Generalštab grške monarhofašistične vojske je po poročilih ameriške agencije »Associated Press« ob prisotnosti šefa britanske vojaške misije generala Rollinsa sprejel sklep o spremembi taktike v borbi proti Demokratični armadi. Po tej novi taktiki bodo znatno povečali število oboroženih in »zanesljivih« kmetov ter na ta način vojske, ki so doslej čuvali »osvojenec« vasi, poslali v neposredno borbo proti partizanom.

Po podatkih grškega lista »Eleftherije« trdi memorandum, ki ga je predsednik grške monarhofašistične vlade Maksimos izročil ameriškemu političnemu predstavniku, da znaša število borcev grške Demokratske armade 15.000, grških vladnih čet pa 120.000, od katerih naj bi se samo ena četrtina borila proti partizanom.

Ta sprememba »taktike« je zato samo še en dokaz več, da so grški monarhofašisti kljub izdatnim dolarskim injekcijam brez moči v borbi proti partizanom in da število borcev Demokratske armade iz dneva v dan narašča. V samem bistvu pa pomeni sprememba taktike legaliziranje teorija desničarskih tolp in band xitov, ki jih je pred meseci grška monarhofašistična vlada sicer uradno razpustila, dejansko pa jih večinoma vključila v — žandarmerijske oddelke. D. B.

Posebni vlak za obiskovalce velesejma v Plovidvu

Beograd, 16. avgusta (Tanjug). Da se poglabijo bratski odnosi med našim in bolgarskim narodom, bo »Putnik« organiziral poseben vlak iz Jugoslavije za obiskovalce velesejma v Plovidvu, ki bo od 21. avgusta do 14. septembra t. l. Jugoslovanskim izletnikom bo ob tej priliki dana možnost, da istočasno vidijo tudi Sofijo in Varno.

Posebni vlak bo odpeljal iz Beograda 6., vrnil pa se bo 14. septembra. Izletniki bodo ostali 2 dni v Plovidvu, 2 dni v Sofiji in 2 dni v Varni. Prevoznostanovanje in hrana so zagotovljeni. Prijave za izlet sprejemajo na vseh postajah »Putnika« do 24. t. m. Vsak zainteresiran mora predložiti 3 fotografije in dovoljenje ustanove, kjer je zaposlen s podpisom voditelja sindikata podružnice.

Sovjetski diplomatski predstavnik v Atenah zahteva takojšnje ukinitve policijskih ukrepov proti uradnim sovjetskim zastopnikom

Atene, 16. avgusta (Tase). V zadnjem času grške oblasti zapirajo in celo mučijo osebe, ki so zaposlene v sovjetskem veleposlaništvu in drugih sovjetskih ustanovah v Grčiji. Osebe, ki so vzdrževale poslovne zveze s trgovskim zastopstvom Sovjetske zveze, so podvržene terorju. Politične oblasti zadržujejo, zaščitujejo in celo aretirajo državljane samo zato, ker so obiskali sovjetske veleposlaništvo. Policijsko nadzorstvo, ki ga je po nekoč mogoče kvalificirati kot gangster-ski postopek, je razširjeno tudi na sovjetske uradnike, kar se je na primer dogodilo v Solunu.

Vsi ti, kakor tudi številni drugi nezakoniti postopki grških policijskih oblasti težijo za tem, da bi ovirali sovjetsko veleposlaništvo, sovjetske trgovinske predstavnike in uradne sovjetske zastop-

nike pri izvrševanju njihovih funkcij in predstavljajo poskus oviranja ekonomskih, kulturnih in drugih zvez med Sovjetsko zvezo in Grčijo.

V zvezi s tem je sovjetski vršilec dolžnosti v Atenah obiskal pomočnika ministra za zunanje zadeve Grčije in po instrukcijah sovjetske vlade opozoril grško vlado na omanjene samovoljne postopke grških oblasti nasproti uradnim sovjetskim predstavnikom in zastopnikom sovjetskih ustanov ter zahteval, naj se takoj ukinejo taki nezakoniti prestopki grške policije.

Sovjetski vršilec dolžnosti je prav tako poudaril, da takih postopkov grške policije ni mogoče spraviti v soglasje z obstoječimi diplomatskimi odnosi med Grčijo in Sovjetsko zvezo.

Zakaj je potrebno, da mladina gradi gozdne ceste

»Kar na debelo podiraj! — so vemer ukazovali pred vojno. Sekali smo vseprek, drobno in debelo. Gozdek je sledil gozdeku. Pa so še godrnjali. Lesni trgovci bi najraje videli, da bi jim padali žagovci kar na tovarne avtomobile. Škoda narodnemu gospodarstvu jim ni bila mar. Le da jim je dobro neslo. Na, zdaj pa imaš se je jezil stari pohorski gozdni delavec in z roko pokazal na praznine v nižinskem predelu.

Takih primerov ni malo. To je zapuščina slepega ravnanja z gozdovi. Toda to je minilo. Tu pa tam so sicer skušali nadaljevati s to prakso tudi po osvoboditvi, pa ni šlo. Prekinila jih je ljudska oblast, ki je takoj uvidela, kam vodi taka pot. Zato je zdaj drugače. Ne seka se več tjavdan. Žaga ne poje več, niti sekira ne udarja več tik nad

ličim lesa, le da traja proces pet ali šest let več kot pri goloseku in da gozd ne trpi. Tudi pogozdovanje ne stane nič, seme pa v senci še neposekanih dreves lahko odlično vzklai. S tem pomagamo naravi.

PO DRCAH IN PO DRAVI — DO VOZOV IN AVTOMOBILOV

Posekana debela končeno sežagajo na hlode in jih obelijo. Ogromno jih je, a so bolj ali manj visoko v hribih. Vsekakor so lepa številka za plan, pravi pomen in vrednost pa bodo imeli šele na žagi ali na železniškem vagonu. Zato jih gozdni delavci kar najhitreje spravljajo v dolino. Prav tu naletijo na največje ovire. Načinov spravljavanja lesa iz višinskih predelov je sicer več, a skoraj vsi so združeni z ogromnimi težavami.

Skoraj 40 jih je. Ko je vse v redu »zaplavajo« hlodi in drva. Tudi štirimetrške s premerom 55 cm in tanjše 9 do 10 metrske spuščajo. Včasih se debela zapletejo. Na pomoč priskočijo pazniki. Riža ima tudi tri večje bazene, ki onemogočajo, da se hlobovina preveč ne nakopiči in s tem pokvari rižo.

Delo ni lahko. Na »velikem skoku« pri Šumiku — riža je tu nagnjena kar za 40°. »Plavajo« žagovci s tako hitrostjo, da za njimi skoraj ni vode. Tedaj odprejo rezervne zapornice, da riža ne ostane suha. Nič manj nevarno ni na hudem, zelo ostrem ovinku pod Šumikom. Drvarji ga imenujejo »peklenka rajda«. Pa je res peklenški, saj imajo nevarnosti z njim. Čeprav ima riža na tem mestu dokaj višje stranice, hlodi kar radi zlezajo čez.

Ce se riža pokvari, si pomagajo s »pošto«. Pazniki prenašajo od ust do ust povelje »Nehaj!«. Ko je spet vse v redu, pa »Nalož!«. Ob kosilu in ko gredo z dela, spustijo z zadnjim žagovcem desko s pritrjeno smrečico. Če pa je riža hudo pokvarjena ali ni več materiala, spustijo desko z dvema smrečicama.

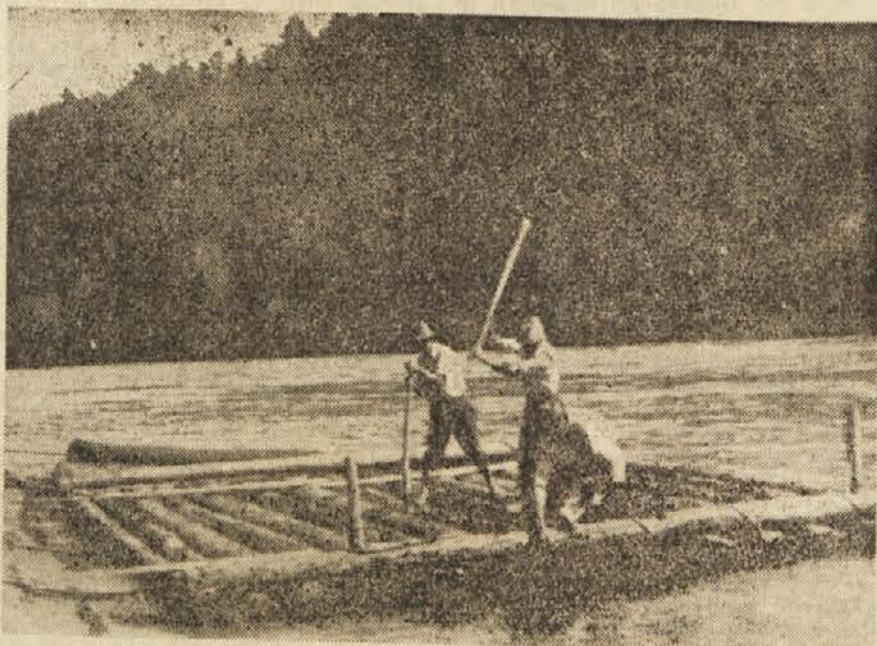
Tako splavljajo vso pomlad, čez polletje, pa tudi jesen. Na koncu riže se nakopiči ogromno lesa. Pot iz gozda v žage in od tam na vlak je kratka. Tudi posebne škode na lesu ni. Čeprav je riža kolikor toliko rentabilna, je njeno vzdrževanje vezano s precejšnjimi stroški. Je koristna, toda primerina je le tam, kjer ni drugih poti.

MLADINSKA CESTA

Iz Oplotnice proti Lukianji se vije avtomobilska cesta. Zgradili so jo pred leti, toda le do Čezlaka. Naprej je vodil slab kolovoz. Lansko leto so prišli delavci in zgradili namesto kolovoza 4 km 4 do 5 m široke avtomobilske ceste. To je bil prvi uspeh. Letos pa so prišli mladinci in začeli z delom pri »grofovici« žagi. Za poldrug kilometer so se že približali jugovemu prostoru — skoraj neizkoriščenemu višinskemu predelu, ki je dokaj bogat dobrega lesa.

Prav ta te vodi do štaba III. Konjske MDB »Milena Knežević«. Tam ti najprvo pade v oči »Stenčias mladinske ceste«. V razgovoru s komandantom, mladim in energičnim mladincem, lahko zveš, da so v brigadi, ki šteje preko 200 mladincev in mladink, po večini zelo mladi brigadirji. Zato so imeli le polovično delavsko normo. Pa so si to šteli v zamero in so jo presegali celo do 30 ali 40%. Sedaj imajo običajno normo.

Res so zelo mladi. Na Stajerskem jim zelo radi rečejo »pubecie«. Toda kar naj si jih pridejo ogledat k delu. Domačini, ki so sledili njihovemu zgledu, jih kar ne morejo dohajati, pa čeprav le tlakujejo za njimi. Mladinci in mladinke so daleč pred njimi, a kopljejo cestno osnovo na terenu III. V. in VII. kategorije. Krvave so njihove roke, a trda skala se jim le ukloni. Delovodja — samouk, kateremu inž. Vovk razloži le smer ceste, vse ostalo pa sam napravi, je dvomil, da bi lahko mladinci gradili ceste. Pa jo gradijo tako dobro, da mu kar ne gre v glavo. Podporne zidove pa gradijo de-

Dravski splavarji vodijo splav do ceste

v vodo, jo povežejo v splav in ga vodijo do ceste. Sorazmerno hitro lahko prepeljejo ogromne količine z zelo majhnimi stroški. Škode pri tem skoraj ni.

Tako gozdni delavci in splavarji spravljajo les do kolovozov in cest. Tu ga končno prevzamejo vozniki. Z vprežno živino je prevoz počasen in velik stane. Neprimerno ugodneje je s tovarnimi avtomobili, ki žal še ne morejo visoko v hribe. Primernih cest je zelo malo in še te dosega v glavnem le nižinske predele.

VODNA RIŽA

V Rušah so nekoliko bolj premožni. Les splavljajo po vodni riži. To je večje leseno korito, ki se za potokom Lubnica vzpenja precej visoko v pohorske gozdove — do Lahove žage in Piskra. Pa tudi z njo so težave. Hlobovina jo tako razbije, da je treba precej pogosto menjavati deske. Pozimi jo snežni plazovi večkrat odnesejo v grapo.

Ko se sneg začne topiti, jo delavci popravijo. Nato spustijo vanjo vodo, da raztopi led. Medtem pripravljajo les, ki so ga pozimi navozili z vseh bregov s sankami. Uro pred začetkom »splavanja« — tako pravijo temu drvarji — se ob riži razmestijo pazniki.

Tekmovanje v novem načinu zidanja je dalo nove uspehe

Dne 14. t. m. so po vsej Sloveniji tekmovali v novem načinu zidanja. Nobenih posebnih priprav ni bilo. Le pogojevali so se o tekmovalstvu. Na šestankih so za tekmovalstvo določili najboljše tovariše, pa se večina zidarjev ni strinjala s tem. Hoteli so tekmovali vsi. Število tekmovalcev je tako naraslo.

Na 46 gradiliščih 18 podjetij je tekmovalo 158 skupin. V 1006 urah in 49 minutah so sezidali 1427.27 m³ zidu. Povprečni rezultat skupine v osmih urah je bil 11.34 m³, v eni uri pa 1.41 m³ sezidanega zidu. Normo so presegli povprečno za 515.64%.

Zidarji niso torej postavljali le enournih rekordov, temveč so pri praktičnem delu na stavbi ugotovili prednosti novega načina zidanja v osmih urah. Postavili so tako nekako povprečno normo, ki je ustrezna za vsako zidarsko trojko.

22.65 m³ zidu v pet in pol urah

Nekatere skupine so se prav posebno izkazale. Zidar Škofic Mirko je s pomočjo vajenca Kokalja Adolfa in delavca Bogataja Martina od gradbenega podjetja »Projekt« v Kranju na gradilišču Ziri sezidal v pet in pol urah kar 22.65 m³ zidu skeletne stavbe z okenskimi odprtini in ventilacijskimi tuljavami. Na uro so sezidali povprečno 4.27 m³ zidu in presegli normo za 1550%. To je do sedaj najboljši uspeh v Sloveniji.

Na gradilišču Jarše — gradbeno podjetje »Projekt«, Kranj, je zidar Traven Štefan zidal raven zid med odprtini za stebre. Pomagala sta mu dva delavca — Vavpotič in Gnezda. V petih urah in 14 minutah so sezidali 21.58 m³ zidu. Povprečni rezultat na uro je 4.20 m³. Normo so presegli za 1523%. Zidar Gosar Anton je na istem gradilišču s pomočjo delavcev Jagodica in Tratnika sezidal v petih urah in 38 minutah 20.85 m³ zidu.

Prav na tem gradilišču je vladalo največje zanimanje za novi način zidanja. Udarniki in ostali delavci tovarne »Induplat« so že prejšnji dan pohiteli na mesto, ki je določeno za gradnjo. Da bi nudili večjo pomoč zidarjem, so se prejšnji dan začeli z izkopom. Delo so zaključili komaj popoldne. Treba je bilo betonirati. Tudi tu so priskočili na pomoč. Vso noč so delali, jutraj pa so zidarji začeli tekmovali v novem načinu zidanja.

Dokaj dober uspeh sta dosegli tudi skupini zidarjev Lesić Franc od gradbenega podjetja »Gradis« na gradilišču Vrhnika, ki je v osmih urah sezidal 22.43 m³ zidu z odprtini, in Zveglja Franc od okrajnega gradbenega podjetja Groupslie na gradilišču rudnika barita pri Škofljici, ki je v osmih urah sezidal 21.85 m³ 38 cm debelega zidu. Prva skupina je presegla normo za 1022%, druga pa za 992%.

Za 2000% so presegli dnevno normo

Najboljši uspeh v novem načinu zidanja je dosegel Obrčkal Franc, zidar gradbenega podjetja »Beton«, Celje. Delal je na gradilišču Sindikalnega doma v Celju. S pomočjo Vernerja Vilija in matere šestih otrok Habjan Grete je v 24 minutah dosegel dnevno normo — 2.20 m³ sezidanega zidu. Tekmoval je na zidu z odprtini. Zidal ni le s polnimi opekami, temveč tudi s polovičkami in četrtinkami.

Tudi v Mariboru so tekmovali v novem sistemu zidanja

Dvodnevno tekmovalje, ki ga je organiziralo ministrstvo za gradnje na vseh gradiliščih LRS, so preizkusila tudi mariborska gradbena podjetja. V sredo so zidali zidarji »Gradis«, »Konstruktorja« in »Mestnih gradbenih podjetij«. Na gradilišču v ulici Kneza Koclja je tekmovalo 10 zidarjev v starem načinu zidanja. Tekmovalje je obsegalo normalni 8 urni delavnik, za katerega je določena norma 2.50 m³ kletnega zidu in 2.20 m³ opečnega zidu. Najboljša je bila skupina, v kateri sta delala zidarja Černe Ludvik in Muhčič Ciril. V osmih urah so zidarji postavili skupno 60.83 m³ kletnega zidu, en zidar povprečno 6.08 m³ v 8 urah ali v eni uri 0.76 m³. Povprečno preseženo normo v drugih dneh so ta dan presegli za 143%. Kvaliteta zidu je bila na primerni višini, dasi so uporabljali pri zidanju samo staro opeko.

Pri Gradisu, ki gradi stanovanjske kolonije in tovarniške objekte za tovarno avtomobilov na Tezmem, so bili v starem načinu zidanja rezultati nekaj boljši. Najboljša skupina je bila skupina zidarjev Kirbiš, Vajndorfer in Gornik. Tudi vajenci Gradisa so v tem tekmovalju dosegli lepe uspehe.

Splošno gradbeno podjetje »Konstruktor« je izvedlo tekmovalje na gradilišču ambulante v Rušah, kjer je zidar Strniša Karel dosegel v osmih urah 6.76 m³ opečnega zidu v starem načinu zidanja.

V četrtek jutraj je vladalo na vseh gradiliščih Maribora, kjer so tekmovali, veliko zanimanje za novi način zidanja. Zidarji so tekmovali posamezno ali pa v skupinah po dva. Vsak zidar je imel po tri pomočnike, enega za podajanje opeke, drugega za maltnje, ki je istočasno drugale pri »plajbanju« in tretjega za zalivanje rez (fuge).

Zidarji Splošnega gradbenega podjetja »Konstruktor« v Mariboru so tekmovali na stanovanjskem bloku ruske tvornice dušika in na gradilišču ambu-

Drugi najboljši je bil zidar Škofic Mirko s pomočnikom Kokaljem Alojzom in Bogatajem. Na gradilišču Ziri je v 25 minutah sezidal 2.20 m³ zidu in presegel normo za 1920%. Sledi mu Krauthaker Štefan, zidar gradbenega podjetja »Beton«, Celje, ki je na gradilišču premo-govnika Zabukovca sezidal v 25.7 minute 2.20 m³ zidu z okenskimi odprtini. Pomagala sta mu delavca Mlakar in Zbiljski. Normo so presegli za 1867%. Izkazal se je tudi tov. Brečko Franc, zidar istega gradbenega podjetja, ki je na istem gradilišču s pomočjo delavcev Zbiljskega in Kovača sezidal v 26.2 minutah 2.20 kub. metra obodnega zidu z odprtini. Normo je presegel za 1832%.

Šola za vajence

Priučeni zidar Kralj Matija od Splošnega stavbenega podjetja Ljubljana je na gradilišču dermatološke klinike v Ljubljani sezidal v sedmih urah 7.51 m³ razčlenjenega zidu z opečnimi stebri in vogali. Na uro je sezidal 1.07 m³. Normo je presegel za 390%.

Tudi vajenci so tekmovali. Tovariš Novak Drago, ki se šele dva meseca uči zidarskega poklica, je v sedmih urah sezidal 3.36 m³ močno razčlenjenega zidu z opečnimi stebri in vogali. Delal je na gradilišču dermatološke klinike v Ljubljani. Na uro je sezidal 0.48 m³ in presegel normo za 174%. Dosegel je najboljši uspeh med vajenci v novem načinu zidanja.

Prav tako se je izkazal tudi Puhek Jože, vajenec gradbenega podjetja »Pionir«, Novo mesto. Tekmoval je na gradilišču Kanižarica. Čeprav se uči komaj dva meseca, je po starem načinu zidanja sezidal 3.38 m³ zidu.

9000 kom. opeke je šlo skozi roke najboljšega zidarja

Skozi roke najboljšega zidarja Škofica Mirka, ki je sezidal 22.65 m³ zidu, je šlo okrog 900 komadov opeke. Delal je le pet in pol ure. Zidu mu je zmanjkalo, pa ni mogel dalje.

To se je zgodilo marsikje. Delo je šlo izredno hitro od rok. Na gradilišču Sindikalnega doma v Celju so pozidali kar celo drugo nadstropje. Na gradilišču tovarne kleja pri Ljubljani je delalo več zidarjev. Hiteli so tako, da je bilo premalo samokolic.

Zgodilo se je tudi, da je materiala zmanjkalo. Nič ne pričakoval, da bodo dosegli take uspehe. To je bila vsekakor odlična preizkušnja za naše zidarje. Uvideli so, da se na način dela dokaj izpopolniti. Že pri tekmovalju samem so ugotovili, da je najboljši način razgrinjanja malte z dvema zajemalkama.

Za novi način zidanja so se zlasti zainteresirali vajenci. Mnogo jih je tekmovalo. Sodelovali so kot pomočniki. Priključile so se tudi žene. Tovarišici Vranenar Marija in Ritošek Stefka sta bili tako navdušeni nad delom Habjan Grete, ki že delj časa dela z zidarjem Obrčkalom, da sta se že med tekmovaljem odločili postati zidarki. Zidarji pravijo, da bosta v dveh ali treh mesecih postali izvršni zidarki. To je predvsem možno doseči z novim načinom zidanja, saj se tu poleg zidarja učita še dva pomočnika, brez katerih bi zidar nič ne opravil.

POMAGAMO NARAVI

Čeprav so težave res velike, delo v gozdu dokaj napreduje. Skupine gozdnih delavcev, ki skoraj vsi visoko presegajo norme — saj delajo skoraj ves dan — so raztresene malodane po vseh dravskih gozdnih predelih. Trudijo se, da bi kljub pomanjkanju delovne sile ne bilo občutnih zastojev pri sečnji.

Toda to še ni vse. Plansko nalogo je treba izvesti. Važno je tudi, kako bomo to izvršili, kakšnega načina sečnje se bomo držali. Večina lesnih trgovcev je pred in med vojno gospodarila tako, da so celo parcele naenkrat posekali. Namah so nagrmadili ogromne količine lesa, obenem pa izpostavili golo zemljišče sončni pripeki in spiranju. Razbohotil se je plevel, stroški poznejše kulture pa so bili mnogo večji. So bili tudi taki, ki so bolj pametno ravnali z gozdovi. Izvajali so tako zvano prebiralno sečnjo. Dalj so posekali le debelejša drevesa, tanjša, manjvredna pa so pustili. Danes je omejeno tako prvo kot drugo.

Dravsko gozdno gospodarstvo — pa tudi ostala — izvaja v glavnem oplošno sečnjo. Gozdni delavci izvršijo najprvo pripravljajni posek. To zahteva mnogo truda in dela, saj posekajo na vsej odkazani površini le 15% drevja. Gozd postane redek, ostala drevesa pa lahko razvijajo svoje krošnje. Čez nekaj let posekajo še 30% debel. Zdjaj se že dovolj prostora za napad seme-na. V dveh ali treh letih, ko seme že skali, posekajo s končnim sekam vse drevje. Tako pridemo do velikih ko-

ODKUP ZITA

Vas Orehovica v novomeškem okraju se je že v jutranjih urah prvega dne 100 odstotno odzvala odkupu

Ze vse jutro dežuje, vendar po naših vaseh že vse dela. Gospodinjje iščejo vrče in sipljeje vanje rumeno zrno. — Prvi dan načrtnega odkupa je. Na konferenci v St. Jerneju smo napovedali tekmovanje sedmim ljudskim odborom, torej moramo pohiteti,« so si med delom mislili prebivalci male vasi Hrastje, KLO Orehovica in se do 7. ure zjutraj 100% odzvali odkupu. Tovarš Franko, predsednik KLO, je vpregel okrašen voz, naložen z žitom in odpeljal skozi Orehovico, kjer so se mu priključili še ostali v St. Jerneju. Frankova družina je že med narodno osvobodilno borbo doprinesla velik delež k skupnosti, saj je bila vsa družina prebivalca, dom izropan in opustošen, štirje sinovi so se borili v vrstah NOV, od katerih so trije padli. Kot ostali vaščani, se je tudi ta družina odzvala skupnosti in kontrahirala 200 kg žita. »Saj dajem za nas vse, za domovino...« je med pokrivanjem

kontingent Naprozi v St. Jernej. Slabše pa sta se odzvali Loka in Gor. Stara vas. V Loku so nekateri večji posestniki, med njimi Turk Franc in Hudočkin Anton prinesli le del presezkov, med tem ko je Miklavčič Jože z manjšim posestvom, 100% izpolnil svojo dolžnost.

Prav živahno je bilo pred skladiščem v St. Jerneju, kjer se je vključeval deževnemu vremenu že okrog 8. ure zjutraj zbralo kakih deset voz iz različnih vasi KLO Orehovica in St. Jernej.

V KLO Skočjan se je najbolje izkazala Goriška vas. Že dopoldne se je oglašil v poslovalnici naproze Mogočič Anton in prosil, če bi njihova vas lahko že danes pripeljala žito, ker so nekateri na vrsti za oddajo šele 21. tega meseca, torej 10 dni pozneje. Tekmujejo, zato bi radi oddali takoj. Po vrnitvi domov je organiziral dva voza za prevoz in ob 5. uri popoldne je bilo vse žito že v

Kdor skupnosti ne daje, naj od nje ne zahteva

Tudi v okraju Grosuplje so začeli z odkupom žita. Do sedaj so bile odprte zbiralne v St. Jurju, Večina kmetov, pred vsem malih in srednjih, je pravilno razumela pomen oddaje žita, ter se je istemu dobro odzvala, dočim nekateri veliki posestniki tega niso razumeli, kar nam kaže jasen primer v samem Grosuplju, kjer so do sedaj dosegli le 50% oddajo, dočim so v KLO Šmarje že dosegli čez 85% ter se odkup še nadaljuje.

Posestnik Goršič Jože iz Grosuplje poseduje precejšen kompleks zemlje, od katere je posejal le 4 ha žitnih kultur, dočim je prejšnja leta posejal neprimerno večjo količino žita. Čim so začeli organizacijo odkupa, je pričel javkati, da je slaba letina, da nima žita in da v nobenem primeru ne bo moral oddati celotne količine, t. j. 697 kg žita. Pred časom pa je imenovan prišel v zbiralno Grosuplje le 509 kg žita, medtem ko so ostali slabše situirani kmetje oddali 100%, kot n. pr. Okorn Franc, Rus Marija, Skrjanc Marija, Zgajnarjevi in še drugi.

Tov. Goršič Jože je odločno stal na stališču, da nima žita, kar pa se je kasneje pokazalo za neresnično in pri pregledu ugotovilo, da je imel v svoji kasi še 2572 kg žita, 100 kg moke, poleg tega pa, kar je najbolj za grajati, še 141 kg lanskega žita, v katerem so se zaredili molji. Ugotovilo se je tudi, da ni prijavil cirka 80 arov z žitom posejane površine, katero je zatajil pred ljudsko oblastjo, da bi lažje špekuliral.

Ljudstvo KLO, pred vsem mladina, je budno na delu, ter se nad takim početjem graža, zato je imenovanega že razkrinkala na grafikonu, kjer naj služi za primer vsem tistim, ki širijo vesti, da ni žita, da so ga požrle miši in podobno.

Hafner Z.

ha zemlje ima obsejane z žitom, njegova družina šteje le dva člana, kot obvezno oddajo je imel predpisanih le 197 kg. Naše ljudstvo takim slabim zgledom ne sledi, ker dobro ve, da bi s tem škodovali sami sebi. Raje bo posnemal primere iz Dol. Stare vasi, v istem KLO, Stara boleha žena, ki je od lanske jeseni sama, redi 5 glav živine in tudi na odkup žitaric ni pozabila. Prav tako partizanska vdova s tremi nedoraslimi otroci, ki je izjavila: »Vedno iščem pomoči pri ljudski oblasti. Kako naj se vnaprej samo zahtevam, če sama ničesar ne dam skupnosti.«

KRATKE VESTI IZ VSE DRŽAVE

V Vares Majdanu zidajo med drugimi tudi desetnadstropno stanovanjsko hišo. V tem industrijskem kraju, kjer je zaposlen precej rudarjev in rudniku železne rude in delavcev v železnari, zelo primanjkuje stanovanj. Letos gradijo tudi stanovanjska naselja in ker jim primanjkuje površine, zidajo desetnadstropno stanovanjsko hišo. Poleg tega velikega poslopja gradijo drugo moderno stanovanjsko hišo za 200 samostojnih stanovanj. V prvem polletju so presegli gradbeni program za 5%. Razen stanovanjskih poslopij gradijo tudi rudniška poslopja. Deloma so izpopolnili tudi železarno.

Hydrocentrala v višini nad 1250 m. Pri Bitolju na gori Perister bod zgradili hidrocentralo, ki bo najvišje v naši državi. Na planinskih tleh kopljejo prekope za zbiranje vode od planinskih potokov in jezera ter gradijo jez za velik bazen. Poslopje za novo hidrocentralo mora biti končano že letos.

Topilnica svinec v Zvečanu presegla proizvodni načrt za 40%. To je najbolj moderno urejena topilnica v naši državi. Da je dosegla zadnje čase tako lepe uspehe ter da po 22. juliju presegla proizvodni načrt do 40%, je treba pripisovati racionalizaciji in organizaciji dela po zamisli inž. Jovanovića. Njegova odkritja so velik prispevek za napredek metalurške prakse. Delavci iz topilnice v Zvečanu bodo prenesli svoje bogate izkušnje v Mežico, da se bo tudi tam proizvodnja znatno povečala.

V Železniku gradijo tudi stanovanjsko naselje. V Železniku pri Beogradu, kjer pospešeno gradijo veliko tovarno težkih orodnih strojev, ki mora biti končana do 1. januarja, so začeli v začetku julija tudi kopati temelje za delavsko naselje. Tudi pri tem delu je zaposlena mladina. Delavsko naselje raste vzporedno z industrijskimi poslopji. Do 1. decembra bo končanih 42 stanovanjskih hiš. Zgradili bodo tudi vajenski in kulturni dom.

Elektrifikacija Bosne in Hercegovine. Zdej v Bosni in Hercegovini uporabljajo sveče in petroleje še v 90% gospodinjstev. Ta ljudska republika je zelo bogata na vodnih silah, ki so pa izkoriščane le do 5%. Med petletko bo elektrifikacija Bosne in Hercegovine tako napredovala, da bodo izkoriščali 25% vodnih sil. Zgradili bodo velike hidrocentrale ob Drini, Uni, Neretvi, Vrbasu, Plivi, Prači in Sani. Razen tega bodo zgradili kalorične centrale v premogovnih bazenih pri Kreki, Banovičih, Kakinju, Brezi, Zenici, Mostarju in Livnu. Te elektrarne že gradijo. Začeli so graditi tudi daljnovode, ki bodo povezali hidrocentrale in kalorične elektrarne. Gradijo daljnovode: Jajce-Volara, Bijeljina-Mezgraja, Zenica-Doboj, Zenica-Bogatići, Zenica-Travnik, Kreka-Breko, Mostar-Dalmacija itd.

Dograjen daljnovod Leskovac-Belo Polje. Nedavno je bil dograjen ta daljnovod, ki je velikega pomena za Srbijo, zakaj Leskovac je eno najpomembnejših

Skočjanu. Sam je dal 12 kg prostih presezkov več, kot se je bil prvotno obvezal.

Večina Skočjančanov so pokazali popolno razumevanje do skupnosti. Le župnik Skoda se ni odzval pozitivno. Omenjeni poseduje 10 ha zemlje, katero si je ob agrarni reformi izbral sam, 140

Uspehi prostovoljnega dela v Ljubljani v preteklem tednu

Na gradilišču v Šiški je v minulem tednu delalo 1512 prostovoljcev, ki so prekopali in prevozili 654.55 m³ zemlje, splanirali 778 m² terena, zložili 172 m³ lesa in 96.997 komadov opeke ter pri tem delu opravili 4802.5 delovnih ur.

Na gradilišču na Poljanski cesti je delalo 242 prostovoljcev, ki so prekopali in prevozili 263.4 m³ zemlje ter pri tem opravili 630 delovnih ur.

V tem času je tudi na gradilišču pri »Litostroju« delalo 1344 prostovoljcev, ki so prekopali in prevozili 1347.5 m³ zemlje, zložili 76.359 kg železa in 30.000 kg peska ter pri tem opravili 6401 delovno uro.

Na Tržaški cesti je delalo v minulem tednu 305 prostovoljcev, ki so prekopali 235.75 m³ zemlje, očistili 5406 komadov opeke ter pri tem delu opravili 781 ur.

Na gradilišču Jugopetrola v Zalogu so delali 303 prostovoljci, ki so prekopali 286 m³ zemlje, prepeljali 204 m³ lesa in pri tem opravili 939 delov. ur. Pri gradnji Savske stanovanjske kolonije je minuli teden delalo 355 prostovoljcev, ki so prekopali 209.3 m³ zemlje, splanirali 1005.5 kv. metra terena ter pri tem opravili 883 delovnih ur. Na cesti Podsmreka—Vrhnik je bilo 358 prostovoljcev, ki so skopali 635.25 m³ zemlje in pri tem opravili 1428 delovnih ur.

Tudi posamezni rajoni vestno izvršujejo naloge, ki so si jih zadali pri gradnji

posameznih objektov v Ljubljani. Tako je v minulem tednu opravilo 424 prostovoljcev iz rajona Center pri pošti, plinarni in pri sodišču 799 delovnih ur. Skopali so 204.5 m³ zemlje, zložili 5 m³ opeke in 30.5 m³ lesa.

Iz rajona Šiške je delalo 684 prostovoljcev na stadionu v Šiški in pri »Litostroju«. Skopali so 333 m³ zemlje, splanirali 543 m² terena, premetali 15.000 kg peska, zložili 30.000 kg drv, 18.000 kg železa in 25.000 kg opeke. Opravili so 3706 delovnih ur.

Iz rajona Vič-Rakovnik je delalo 292 prostovoljcev na Jesenkovem gospodarstvu, kjer so opravili 870 delovnih ur. 229 prostovoljcev iz rajona Moste je delalo na Kodeljevem in v bazenu Korytkovi, kjer je opravilo 709 delovnih ur. Iz rajona St. Vid pa je delalo 159 prostovoljcev v gramozni jami, kjer so skopali 230 kub. metrov zemlje. Opravili so 899 delovnih ur. Skupno je bilo od 1. do 9. avgusta na prostovoljnem delu 6207 ljudi, ki so opravili 22.847 delovnih ur.

Pri tem delu so se najbolj izkazali delavci iz kurilnice glavnega kolodvora in med njimi zlasti tov. Pracni, ki je na Tržaški cesti pri izkopu v terenu kat. 2. presegel normo za 50%. Dela so bila zaključena na gradilišču na Poljanski cesti, zato pa so prevzete nove naloge pri gradnji ceste Podboršt—Domžale.

Novi uspehi mladinskih brigad na cesti Celje—Št. Peter in pri regulaciji goriškega Lijaka

Dan za dnem naraščajo uspehi dela naše mladine pri gradnji gozdnih poti na cesti Celje—Št. Peter, pri regulaciji goriškega Lijaka in reko Pesnice, pri gradnji tovarne »Titana« ter v borbi proti koloradskemu hrošču. Pri vseh teh akcijah je sedaj zaposlenih 25 mladinskih brigad s 3.340 mladinci in mladinkami. V brigadah je delavski, kmečki, srednješolski in študentski mladina, ki se bo po končanem delu zopet vrnila v svoje obrate in šole ter bo še s podvojenimi silami delala in se učila. Le mladina, ki gradi tovarno »Titana« v Kamniku bo ostala na delu. Mladi delavci se bodo učili za zidarje, tesarje in železo-konstruktorje ter bodo po določenih učni dobi položili tudi pomočniške izpite. Na cesti Celje—Št. Peter in v Ravnah sta formirani tudi dve brigadi, v katerih so dijaki s popravniimi izpiti. Ti majo poleg dela dovolj časa za učenje, pri katerem jim pomagajo njihovi profesorji.

Na cesti Celje—Št. Peter dela sedaj 7 mladinskih brigad s 522 mladinci in mladinkami. Trenutno je najboljša vajeniška brigada »Joca Zagreb« iz Maribora, ki je od 1. do 10. avgusta s 167 mladinci dosegla naslednje uspehe:

Izkopali so 1300 kub. metrov materiala raznih kategorij, splanirali 6096 kv. metrov cestišča, nabili 1827 kub. metrov peska, prevozili s kamioni 664 kub. metrov materiala, s samokolicami in vagončki pa 400 kub. metrov peska ter izkopali in podrli 15 storov. V desetih dneh so prekorčili določeno normo za 89,5%. Razen tega se brigadirji aktivno udeležujejo tudi v kulturno-prosvetnem in fizikalnem življenju.

Brigada »Franca Rozmana«, ki šteje 161 mladincev in mladink, je v zadnjih desetih dneh izkopala in premetala 2446 kub. metrov zemlje, splanirala 9050 kv. metrov terena, prevozila 753 kub. metrov materiala, premetala 79 kub. metrov kamena, na cesto nasula 383 kub. metrov gramoza, nabila 294 kv. metrov cestišča, izkopala 1570 kv. metrov ruše in posekala 54 dreves.

V celjski brigadi »Dušana Finžgarja«, ki šteje 58 brigadirjev je v tem času izkopala 242 kub. metrov materiala, izravnila 348 profilov, premetala 205 kub. metrov materiala, prevozila pa 76 kub. metrov, splanirala 440 kv. metrov terena, nabila 82 kub. metrov materiala in posekala 8 dreves.

Tečajna brigada je s 45 brigadirji in brigadirkami dosegla naslednje: izkopali so 738 kub. metrov materiala, premetali 798 kub. metrov zemlje in kamena, prevozili 499 kub. kamena, splanirali 1584 kv. metrov terena, premetali 6 kub. metrov peska, zbrzdali 81 kub. metrov cestišča in ga nabili 188 kv. metrov, izkopali 17 kv. metrov ruše. Brigadirji imajo namesto dnevnega kulturnega in fizikalnega dela določen čas za pripravo na popravne izpite, 20 t. m. bodo brigadirji zapustili delo ter odšli na svoje domove, kjer se bodo še temeljiteje pripravili za izpite.

Nad 6000 turistov iz tujine je potovalo v tej sezoni skozi Reko. Večina jih je obiskala Opatijo, Rab, Crikvenico in Novi, nekaj se jih je pa zadržalo tudi na Reki. Največ gostov je prišlo s Čehoslovaške, in sicer v šestih skupinah ok. 3900.

Solarna v Kreki je spet presegla proizvodni načrt. V prvih šestih mesecih je delovni kolektiv presegel načrt za 8,5%. junija so pa presegli proizvodno celo za 13,8%. Zdej je solarna v Kreki dosegla svoje največje proizvodnje, odkar obstaja.

Tudi v ladjedelnici so se dobro izkazale delavke. Ladjedelnica v Kraljevcu je zaposlila okrog 30 delavk. Zaposlene so pri električnem in avtogennem varjenju. Doslej so se dobro izkazale ter bodo lahko zamenjale moške tudi pri drugih strokovnih delih.

Brigada »Edvarda Kardelja«, ki šteje 176 brigadirjev in brigadirjk, je v zadnjih desetih dneh dosegla naslednje: izkopali so 1135 kub. metrov zemlje, splanirali 10.912 kv. metrov terena, premetali 738 kub. metrov materiala, prevozili pa 84 kub. metrov, odstranili 1119 kv. metrov ruše, nabili 3654 kub. metrov cestišča, izdelali 154 kub. metrov profila in posekali 14 dreves.

Brigada »Ivanke Uranjek« šteje 80 brigadirjev. Z delom so pričeli 7. t. m. in dosegli naslednje uspehe: izkopali so 552 kub. metrov zemlje, prevozili 34 kub. metrov materiala, premetali 266 materiala, z gramoza posuli 155 kv. metrov ceste, splanirali 459 kv. metrov terena.

Tudi brigada »Lidije Sentjere« v kateri je 65 brigadirjev, je začela z delom šele 7. t. m. in je do 10. t. m. dosegla naslednje uspehe: izkopali so 142 kub. metrov materiala, prevozili 229 kub. metrov materiala, premetali 6 kub. metrov zemlje, posuli 6 kub. metrov gramoza, splanirali 250 kv. metrov cestišča in v cesti nabili 270 kub. metrov materiala.

Pri regulaciji goriškega Lijaka delajo 4 mladinske brigade. Dosledaj je dosegla najboljši rezultat brigada »Antona Šibeli-Sjenke«, ki šteje 194 brigadirjev in je od 30. VII. do 5. VIII. dosegla naslednje uspehe. Izkopali so 704 kub. metrov kamena in zemlje, imeli so 51 različnih predavanj, organizirali so 12 različnih prireditev ter sodelujejo tudi v fizikalnem življenju.

Na goriškem Lijaku delajo tudi brigade »Srečka Kosovelca«, ki šteje 100 brigadirjev. V zadnjih desetih dneh so izkopali 438 kub. metrov zemlje in kamena, splanirali 900 kv. metrov terena in stakovali 500 kv. metrov struge. Brigadirji se udeležujejo tudi v kulturno-prosvetnem in fizikalnem življenju.

154 mladincev in mladink ljubljanske študentske brigade »Rado Pešela« je od 30. VII. do 5. VIII. izkopalo 731 kub. metrov materiala. Poleg tega so organizirali 3 kulturno-prosvetne prireditve.

Tudi 45 učiteljev-tečajnikov Lackove čete je v štirih dneh izkopalo 410 kub. metrov zemlje in kamena.

Pri regulaciji Lijaka dela tudi Rogova-novomeška mladinska brigada, ki šteje 222 brigadirjev in brigadirjk in je z delom začela šele 5. t. m.

Pri zatiranju koloradskega hrošča na Krškem polju dela mladinska brigada iz Brezice z 92 mladinci in mladinkami ter ena ljubljanska mladinska pionirska brigada s 340 pionirji. Pred temi brigadami so bile na delu ena mladinska brigada iz Brezice in dve ljubljanski brigadi s skupnim številom 410 mladincev in pionirjev. Poleg tega uničuje hrošča tudi 20 terenskih brigad, ki dvakrat tedensko pregledujejo njive. Do sedaj so uničili 215 hroščev, 5909 listov z jajčeci in 44.211 ličink.

Veljavnost voznih kart s popustom za člane sindikatov

Pri odhodu na dopust in pri povratku z dopusta uživajo člani sindikatov 50 odstotni popust na železnici. Veljavnost vozne karte s 50 odstotnim popustom je pri odhodu in povratku deset dni. Na ta način lahko vsak član sindikata potuje od odhodne do namembne postaje deset dni in lahko v tem času poljubno prekine potovanje, ne da bi bilo treba prekinitve vožnje potrditi. Ista ugodnost velja tudi za povratek.

Objava sindikalne podružnice za 50 odstotni popust na železnici velja 30 dni tako, da je treba karto za povratek kupiti najpozneje zadnji dan veljavnosti objave.

PREDSOKRATIKI

(»Predsokratiki«. Izbral in prevedel Sovrè Anton 1946. Založila Slovenska Matica v Ljubljani)

Ime »Predsokratiki« se je udomačilo za grške filozofe šestega in petega stoletja pred našim štetjem. Najstarejši med njimi, Tales, se je rodil okoli 1. 624. Sokrat pa je umrl 1. 399. Včasih se zanje uporabljata naziv »grški materialisti«, ki pove več in je točnejši za večino med njimi, ne more pa se uporabiti za vse brez izjeme. Spisi teh predsokratikov ali materialistov so vsi izgubljeni. Ohranili so se samo posamezni izreki pri poznejših filozofovih in posamezni izvečki. Zato je bilo potrebno veliko znanstveno delo, da so se ti drobci izluščili iz grmade raznih grških filozofovskih spisov in uredili v pravo zbirko »predsokratikov«. Strokovnjak bo moral končno vedno poseči po grškem izvirniku, kadar se bo hotel točno poučiti, kaj trdi ta ali oni predsokratik. Z ozirom na veliki pomen te grške filozofije za razvoj človeške misli in še posebej za razvoj dialektičnega materializma pa se prevodi pereča potreba, da tudi ljudje, ki grščine ne obvladajo, lahko te filozofe čitajo. Slovenski prevod je seveda samo izbor iz velike množice ohranjenih drobcev. Vrstni red se v glavnem drži klasične razporeditve v standardni izdaji predsokratikov, ki jo je priredil Diels in za njim Kranz. Prevod je vseskozi odličen in pomeni tako za našo filozofsko literaturo kot za prevalca Sovrèta lep napredek. Kdor pozna zapleteni jezik grških predsokratikov, bo znal pravično oceniti Sovrètovo trudopolno delo. Slabo pa je, da knjiga nima primerne uvoda in je zato večini bralcev le težko dostopna. Se večjo napako je Sovrè napravil s tem, da je med prave predsokratike-materialiste vključil še Hezioda in nekaj drugih zgodnjih grških pesnikov ter Euripida. Ti pesniki so sicer po svoji pesniški sili in veličini svojih zamisli znameniti, v razvoj predsokratične filozofske misli in zlasti še v razvoj materializma ter dialektike pa ne spadajo. Kaj naj dalje počne Periklejev govor padim — govor iz dobe razvitega sužnjeposestniškega reda — v skupini jonskih dialektikov-materialistov? S tem se izkrivi podoba starogrške filozofije, manjša se njena naprednost, vnaša se vanjo nekaj tuja metafizična in se kani idealizma, ki so v nekaterih njenih zastopnikih, zmotno večajo. Celota izgublja svoj smoter in tudi svojo aktualnost.

Predsokratika filozofija ima izvor v grških mestih na obali Male Azije. To je tudi razumljivo. Medtem ko je grška celina živela še v starih gentilnih družbenih oblikah, kakor je to dobro pokazal že Engels, so se na obali Male Azije razvila mesta na bazi trgovine in kolonizacije. Družba se je pričela členiti. Stare gentilne oblike ekonomike so se umikale strogo razrednim oblikam, vršile so se revolucije, ki so povsod privedle na oblast aristokratske vladarje, ki so bili istočasno prvi trgovci in zemljiški posestniki. Nastopala je sužnjeposestniška družba. Istočasno se je dvigal standard mestnega prebivalca-svobodnjaka na škodo stare gentilne skupnosti, večale so se njegove kulturne potrebe. Ker je bila to doba velikih revolucij in velikega družbenega premikanja, je nujno morala vzrasti tudi znanost o svetu in družbi. Od tod izvira grška filozofija in s tem svetovna filozofija sploh. Začetna filozofija torej ne smemo iskati v metafizični in idealistični trditvi, češ da je v človeku nekaj, kar ga žene spoznati »vzroke« zadnjih stvari, temveč v popolnoma konjunktivnih, stvarnih dejstvih, v življenjski resničnosti in to seveda tedaj, kadar so objektivne okoliščine take, da izostrijo človekov pogled na dogajanje, kadar ga postavijo pred revolucionarna dejanja. Izvor filozofske dialektike in filozofije sploh je — življenjska dialektika.

Grški predsokratiki se dajo najbolje razdeliti v dve skupini: prva, ki je tudi časovno starejša, obravnava probleme vidnega sveta, druga pa probleme človeka. V prvi skupini velja za začetnika Tales, ki je bil kot vsi filozofi-materialisti tudi znamenit prirodoslovec. Po njegovem naziranju naj bi vse stvari nastajale iz vode ali vlade, ki da je osnovni element vseh bitij. Drugi znameniti filozof-prirodoslovec, Anaksimandros, postavlja evolucijsko teorijo razvoja vrst, kamor vključuje tudi človeka. Tretji, Anaksimenes, domneva, da je osnova vsega bitja zrak. Vsi ti filozofi so torej čisti materialisti, njihovi filozofski sklepi pa so nastali v tesni povezavi z raziskovanjem narave, s prirodoslovjem. Med najznamenitejše predsokratike moramo šteti vsekar Heraklita iz Efeza. On je povezal opazovanje prirodnih pojavov s človekovim mišljenjem in je tako prvi vključil v filozofijo probleme mislečega bitja. Njegova glavna filozofska spoznanja je, da je osnova vsega razvoja dialektika — to se pravi, da se količost spreminja v kakovost na neki določeni ločki razvoja, ki poteka v borbi nasproti. Njegov izrek: »V isto reko stopamo, pa spel ne stopamo« — to je poznejša Hegelova teza in antiteza. Ali kakor je klasično izrazil Lenin: »Razvoj je borba med nasprotji« (XIII. zvezek, str. 301). Najbolj znan pa je tale Heraklitov stavek: »Ta svet, edini od vsega, kar biva — ni ga naredil noben bog in noben človek, ampak je zmeraj bil in je in bo. Večno živi ogenj, ki se zakonito vžiga in zakonito ugaša.« K temu je Lenin pristavil: »Zelo dobra razlaga načel dialektičnega materializma.« (Filozofske tetradе, 1947, str. 294). Zelo važen je med predsokratiki prve skupine tudi Parmenides, ki je pisal v verzih. On je prvi, ki se je odmaknil od čisto izkustvenega filozofiranja in je pričel ugotavljati posamezne filozofske pojme, med njimi pojem »bivanja«. Prav tu pa že leži kanl poznejšega razkroja grškega materializma. Kajti to, kar je Parmenid boječe in negotovo postavil, da je namreč pričel pojem »bivanja« izolirati od stvarnosti, to je potem filozofija po Sokratu, zlasti filozofija Platona, razvila v popoln dualizem, v razliko med snovjo in pojmom, med realnostjo in idejo. Iz tega razvoja pa je bil potem

samo še korak k čistemu idealizmu, ker je snov smatrala za videz, pojem pa za resnico. Taka filozofija je bila dobrodošla lastnikom sužnjev in je že sama znak družbenih izprememb, ki so se vršile v grški družbi 5. stoletja. Odmikala je zaslužene sloje od resničnosti in s tem otežkočala borbo za izpremembo novo nastalega družbenega stanja.

Druga skupina predsokratikov pa so tako imenovani sofisti ter Demokrit. Sofisti so na slabem glasu že od kar jih je napadal Platon. Toda njihov filozofski pomen je vendarle zelo velik. Njihovo glavno načelo je bilo, da ni objektivnih resnic, temveč da je »človek merilo vsega«, kakor se je izrazil Protagora. V tem vidimo sorodnost s Heraklitom. Misel, da so stvari relativne in da se objektivni pogoji in s tem tudi resnice izpreminjajo, je popolnoma točna in nam prirodoslovno ter dialektično popolnoma razumljiva. Če prenesemo tak stavek na družbeno bazo, se to pravi, da se človeška družba izpreminja, da nekiki objektivnih, večnih zakonov ni, da ni »posvečenega reda«, ki bi moral večno trajati, da torej — razredna družba ni nekaj trajnega. Sofisti so napadali splošno veljavno atensko družbeno etiko in zagovarjali svobodo človekove akcije — od tod silna polemika Platona proti njim. Res je, da so mnogi sofisti vulgarizirali ta svoj relativizem in dopuščali samovoljnost v morali in vzgoji. V bistvu pa so prav sofisti v spremenjenih pogojih nadaljevali to, kar so prvi predsokratiki ustvarili. Prvi predsokratiki so dali svetu materialistično in dialektično filozofijo, sofisti pa so razvili teorijo družbenih pogojev, ki so relativna osnova idej. Za celoten moderen pogled na svet je bila potrebna še ena sama dosledna poteza — in to je napravil Demokrit. Vse sestoji iz atomov, ki se gibljejo v praznini, ki sama zase ne biva, ki je ni, ter se spajajo v predmete. Tako nastaja svet in tudi duša.

Iz tega kratkega orisa se vidi, kako dalekosežne so bile misli grških predsokratikov. Vse tri sestavine njihove filozofije: materialistični nazor o postanku in razvoju sveta, dialektični nazor o spremembah sveta ter relativnost človeških idej in zakonov so preživele tisočletja in so zdaj manj zjad pa močnejše vplivale na razvoj svetovne filozofije. Njihovi nasprotniki, filozofi dualizma in idealizma, so od Platona preko Tomaža Akvinskega do Kanta pobijali zvezo filozofije in prirodoslovja. Parmenidovo misel o samostojnosti bivanja pojmov so razvili do mojstrske višine, istočasno pa so se čisto odmaknili od resničnosti. Postali pa so tudi zagovorniki trajnosti v življenju, uprli so se razvoju in so postali tako predstavniki in zagovorniki obstoječega reda nasproti prihajajočemu višjemu redu. Platon je filozof lastnikov sužnjev, Tomaž Akvinski filozof fevdalizma, Kant

pa buržoazne družbe in njene morale.

Nasprotno pa je filozofija materialistov bila vedno dosti revolucionarna in v precej vidnem nasprotju za vladajočo družbo. Ko se je pod udarci Aleksandra Makedonskega zrušil sistem starogrških mestnih, sužnjeposestniških demokracij, so grški filozofi, dediči predsokratikov-solistov, razvili tri nove sisteme. Ti trije sistemi so: skeptiki, stojiki in epikurejci. Za vse tri struje je bistveno povezovanje čisto teoretičnih filozofskih problemov z vprašanji življenjske etike in s politiko. Pomembnost teh struj ne leži v strogi teoriji mišljenja, temveč v njihovem odnosu do posameznika in do družbe. Med njimi so epikurejci, učenci Epikura, dosledni materialisti, ki se naslanjajo na Demokrita. Epikur in njegov rimski naslednik Lukrecij sta prenesla Demokritovo prirodoslovna spoznanja o enotnosti snovi, gibanja in mišljenja na družbeni razvoj. Tu sta posebno ostro zavrnila vero kot največjo oviro pravega spoznanja in napredka.

Atomistična filozofija, epikurejci in predsokratiki so nujno morali doživeti novo razcvet v 18. stoletju, ko se je pod vplivom ekonomskega razvoja zgodnjega kapitalizma pričelo razvijati moderno prirodoslovje in sporedno z njim nova filozofija ter nove družbene vede. Do popolne zmage pa je te filozofije povedel šele Marx in jih tudi presešel. V svoji doktorski disertaciji iz leta 1841 z naslovom »Diferenca demokritske in epikurejske prirodne filozofije« (Zbrana dela I 1) je podal analizo grških atomistov. Prednost je dal med vsemi Epikuru, ker se ta od vseh najbolj bavi z vprašanji človeške družbe in ne le s prirodoslovnimi problemi. Marx je že tu pokazal, da je nasprotnik suhe teorije in da je naloga filozofa »življenje izpreminjati, ne le opazovati«. Od tega zgodnjega Marxovega dela vodi pot velikih filozofskih del dialektičnega materializma dalje. Engels je v »Anti-Dühring« (1878) podal obširno kritiko idealizma vseh vrst in je združil materializem v filozofski teoriji, prirodoslovju in ekonomiki. Lenin je v spremenjenih pogojih imperializma, ko se je pričela filozofska in politična reakcija skrivati pod spretno prirejen plašč idealistične znanosti, zmagovito uveljavil čisti materializem v delu »Materializem in empiriokritizem« (1909). To delo je »obramba teoretičnih osnov marksizma« (Zgodovina VKP/b, pogl. IV, 1). Stalin je končno v delu »Dialektični in historični materializem« (1938) podal klasično formulacijo dialektike in materializma. Kar je Heraklit genialno zasnoval in kar sta Demokrit in Epikur v stari Grčiji postavila, je najbolj napredna filozofska misel devetnajstega stoletja, je marksizem na višji stopnji dokončal. Teorija je postala materialna sila, ki je osvojila množice. Predsokratiki pa so se izkazali kot znameniti dokument razvoja človeške misli in človečanske borbe za novo podobo sveta.

Dr. Jože Kastelic.

0 tekma za svetovno šahovsko prvenstvo

V moskovski »Pravdi« je 5. avgusta t. l. podal kandidat za svetovno prvenstvo Miša Botvinnik kratek pregled dosedanjih borb za naslov svetovnega šahovskega prvaka.

Ko je Steinitz v letih 1886—1889 zmagoval na turnirjih in dvobojih, mu je začela javnost nadevati naslov »svetovni šahovski prvak«. Oficialno pa je igral Steinitz prvi dvoboj za svetovno prvenstvo 1. 1886 s tedaj najmočnejšim nasprotnikom J. Zuckertortom. Zmagal je Steinitz z rezultatom +10, —5, =3. Zuckertort je kmalu nato umrl. Kot glavni tekme Steinitza je nastopil Cigorin V dvoboju 1. 1889 in 1. 1892. Je Steinitz zmagal obakrat s tesnim rezultatom.

L. 1894. je igral 58-letni Steinitz v Moskvi usodni match s 26-letnim Emanuelom Laskerjem. Lasker je presenetil svet z zmago nad prvim svetovnim pravkom s prepričevalnim rezultatom +10, —5, =4. Po treh letih si je skušal Steinitz ponovno osvojiti prvenstvo. Zaman, podlegel je še huje, rezultat je bil +10, —2, =5 za Laskerja. Emanuel Lasker je po 27 let nosil ponosni naslov svetovnega šahovskega prvaka. Njegov glavni tekmeč je bil dr. Tarrasch.

Sele po prvi svetovni vojni je 1. 1921 v matchu v Havanni (Kuba) Roul Capablanca premagal starega prvaka. Dvoboj je bil dogovorjen na 24 partij. Lasker se je vdal po 14 igrah pri rezultatu +4, —0, =10 za Capablancu. Lasker ni zagrešil Steinitzove napake, da bi mladega prvaka ponovno izval. Pač pa ga je izval dr. Aljehin.

L. 1927. je po dolgotrajnem dvoboju v Buenos Airesu proti pričakanju šahovskega sveta zmagal dr. Aljehin v razmerju +6, —3, =25.

Se večje presenečenje je bilo, ko je 1. 1935 v dvoboju za prvenstvo nad Aljehinom, ki je bil tedaj v polni moči, zmagal Holandec dr. Maks Euwe s prav tesnim rezultatom 15½ : 14½.

Zavedajoč se svoje moči je 1. 1937 dr. Aljehin izval svetovnega prvaka na povratni dvoboj. Uspel je. Premagal je dr. Euweja z rezultatom 15½ : 9½ in postal ponovno svetovni šahovski prvak.

L. 1946. je dr. Aljehin v Lisbnu umrl. Svet je ostal brez šahovskega prvaka.

Letošnji kongres mednarodne šahovske organizacije v Haagu je sprejel sklep, da bo naslov svetovnega šahovskega prvaka pripadal zmagovalcu na turnirju šestorice, ki se bo igral v marcu 1948. Na turnirju bodo igrali: Fine, Reshevsky, dr. Euwe, Botvinnik, Smislov, Keres.

Botvinnik je zaključil članek v besedami: »Borba za prvenstvo sveta bo uporna in trda. Sovjetski šahisti se pripravljajo na udeležbo vado, da se bodo srečali s silnimi nasprotniki.«

Po svojem poteku in po teoretičnem pomenu spada partija Tot—Ing. Milan Vidmar gotovo med najzanimivejše igre mariborskega semifinalnega turnirja. Mojster Tot je s fino pozicijsko žrtvijo kmeta v živahni, dosledni partiji odnesel eno svojih najlepših zmag.

Aljehinova obramba
Bell: B. Tot Črni: Inž. M. Vidmar
Maribor 9. avgusta 1947

1. e2—e4	Sg8—f6
2. Sbl—c3	d7—d5
3. e4—e5	Sf6—d7
4. c5—c6!	f7—e6
5. d2—d4	e6—e5?
6. d4×e5	e7—e6
7. f2—f4	Lf8—e7
8. Lf1—d3	Ke8—f7?
9. Sg1—h3	Sd7—c5
10. 0—0	g7—g6
11. f4—f5!?	e6×f5
12. Lc1—h6	Sc5×d3
13. Dd1×d3	Th—e8
14. Tal—e1	Sb8—c6
15. Kc1—h1	d5—d4
16. Sc3—e4!	Sc6×e5
17. Dd3—g3	Sc5—c4
18. Sh3—g5+	Kf7—g8
19. Dg3—h5	h7—b5
20. Db3×b5	Lc7×d5
21. Lh6×g5	Sc4—d6
2. Db5—g5?	Sd6—e4
23. Lg5×d8	Te8×d8
24. Da5×c7	Lc8—e6
25. Dc7—e5	Lc6—f7
26. Te1—d1	Ta8—c8
27. Dd1×d4	Td8—e8
28. Dc5—a5	Te2×b2
29. Td4—d8	Tc8—c2
30. Td8×e8+	Lf7—e8
31. Da5—d5	Kg8—f7
32. Tf1—c1	Th2—d2
33. Tc1—c7	

Črni se vda.

Pripombe: 1. Pogosta žrtve kmeta v podobnih pozicijah. Osnovna ideja žrtve je: preprediti črnemu razvoj figur.

2. Vsak poskus zadržati kmeta spodleti zaradi negibljivosti, neelastičnosti črne pozicije. Pravčasna vrnitev kmeta je edino pravilno nadaljevanje.

3. Dosej je bila partija identična s partijo Reshevsky—Flor, Kemeri 1937. Flor je namesto poteze s kraljem roširal, kar pa po Dd1—h5 prinese po žrtvi tekača na g6 sigurno remis. Verjetno se je ing. Vidmar prav zato izognil te variante. Po slabem startu je težil za celimi zmagami.

4. Dalekosežna žrtve kmeta, ki partijo odloči. Po tej potezi je težko najti tako za črnega kot za belega boljša nadaljevanja. Za take žrtve ne zadostuje samo račun, tem t je treba občutek.

5. Tudi Sd4×d6 vodi k zmagi.

Partija ima kvaliteto mednarodnih mojstrskih partij.

Dopisi »Ljudski pravici«

Ker manjka oje pri vozu za škropilni sod, morajo Konjičani požirati prah...

Krajevni ljudski odbor v Slop. Konjicah, ki je na sedežu okraja, ima polno možnosti za razširjenje svoje gospodarske delavnosti, od katere bi Konjice lahko imele velike koristi. Tako se n. pr. čuti velika potreba po ustanovitvi krajevne krojaške in čevljarke delavnice. Toda KLO v tem oziru ne pride nikamor naprej in niti svojemu sedanjemu gospodarstvu ne posveča dovolj pozornosti. Naj navedemo samo dva primera iz poslovanja gospodarskega podjetja, ki ga vodi upravnik Rihard Müller.

Za vsakega domačina in tučja je privlačna neposredna okolica Slop. Konjice v osakem letnem času, prav posebno pa še v poletnih dneh. V sedrugega pa je ob tem času na trgu v Konjicah. Tu se v teh vročih pasjih dneh doiga morje prahu. Če greš po trgu, te duši, če si v sobi pa tudi, ker moraš delati za zaprtimi okni, če nočeš, da ti odira prah v sobo.

Pa bi kdo mislil, da v Konjicah ni vode in smo zato primorani požirati prah. Toda ni tako. Skozi Konjice si kar dva potoka utirata svoje struge in je torej vode dovolj. Kričda pa je posem drugje.

Čeprav je Izoršni odbor OLO že pred daljšim časom izdal nalog krajevnemu gospodarskemu podjetju, naj uredi škropilni sod in uvede škropljenje po trgu, tega še do danes ni storilo, čeprav razpolaga s potrebnim sdom in opozom Na oso nesrečo manjka temu vozu samo oje in to nesrečno oje je edini vzrok, da se Konjičani dušimo v prahu in to kljub temu, da imamo v

Konjicah tudi kolarja, ki bi v nekaj urah popravil ooz, ne manjka nam pa niti lesa, saj smo na lesu eden najboljših okrajev v Sloveniji.

Očitno je torej, da gre tu le za brezbržnost KLO, odnosno uprave krajevnega gospodarskega podjetja. Poleg popolne brezbržnosti za potrebe ljudstva pa je za to podjetje značilna tudi birokracija, ki jo najlepše opseljuje naslednji primer:

Sedeža okrajnega odbora OF in krajevnega gospodarskega odbora sta le dobrih 20 korakov osaksebi. Kljub temu pa je okrajni odbor OF 12. t. m. prejel od omenjenega podjetja račun in položnico za poravnano nekega dolga — po pošti. Račun sta podpisala in odposlala upravniki podjetja Rihard Müller in računovodja Josip Kangler. Izgleda, da sta si predstapljala, da bo šel tudi okrajni odbor OF plačat svoj dolg po poštni položnici na pošto, ki se nahaja — na drugem koncu trga.

Ti ljudje se pač ne morejo ali boljše rečeno nečejo živeti v nov čas in v tak način dela, kakršnega so se oprijeli široke ljudske množice v svojem izpolnjevanju vsakodnevnih nalog. Zato pa tudi njihovo gospodarstvo napreduje v takem tempu, kot kaže primer s škropilnim sdom. Za uso neokretnost tega podjetja pa je predvsem odgovoren celoten KLO, ki ne samo, da ne kaže nobene inicitativnosti in borbenosti pri reševanju perečih gospodarskih aprašanj in ustanavljanju novih gospodarskih podjetij, pač pa je še do tega, kar že ima — brezbržen Čilenšek Rudl.

VRANSKO PRI CELJU. — V trimesečnem tekmovalju gasilskih čet si je tudi naša gasilska četa postavila posebne naloge. V tem času bomo posvetili posebno skrb strokovni vzgoji novih gasilskih kadrov. Obnovili bomo tudi gasileki dom. S prostovoljnim delom smo začeli čistiti tudi potok, ki teče skozi trg. — Tukajšnje fizkulturno društvo namerava do prihodnje poletne sezone zgraditi letno kopališče, po katerem težimo že dolgo vrsto let. Z ureditvijo kopališča se bo nedvomno dvignil tudi obli letoviščarjev v našem kraju. F. Z.

CELJE. — Tov. J. R. iz Celja se pritožuje, da je v tamkajšnjem lepem in obsežnem parku občutno pomanjkanje klopi. Je sicer približno 30 klopi, ki so pa v tako slabem stanju, da ni mogoče sedeti na njih. Med drugim piše: »Mnogokrat si človek zaželi po trudopolnem delu oditi na svežem zraku v parku, vendar ne morem tja, ker že vnaprej vem, da ne bom imel kam sedeti.«

IDRIJA. — Mladina se je v veliki meri odzvala akciji za udeležbo pri gradnji proge Samac-Sarajevo. Tako je do sedaj odšlo na progo že 15% mladine iz okraja, iz vasi Bela pa celo 30%, iz Stopnika 32%, Lazeca 19%, Sp. Idrije 30% in iz Idrije same 32%. M. E.

TOVARNA HRIBERNIK, TACEN. — V nedeljo, 10. t. m., je bilo približno 60% našega delovnega kolektiva na prostovoljnem delu na gradilnišču stanovanjske kolonije »Litostroj«. V štirih urah smo izkopali 38,5 kub. metra materiala in ga prevozili na razdaljo 20 metrov. F. E.

RAVNE PRI KOČEVJU. — Našo MDB »Matija Gubeca«, ki dela tukaj na gradnji gozdne poti, je v nedeljo, 10. t. m., obiskala skupina 60 oseb, pripadnikov pevskega društva »Tine Rožanec iz Ljubljane ter ji priredila koncert. A. J.

NARAPLJE PRI MAJŠPERKU. — Sindikat tovarne volnenih izdelkov v Majšperku je daroval v svrhu obnove šole v Narapljah 10.000 din. za pomoč oškodovancem po toči in poplavi pa 14.681 din. B. I.

BUDANJ PRI VIPAVI. — V tukajšnji poštiniško kolonijo je prispela nova skupina otrok iz raznih krajev cone A. Otroci so slovenske in italijanske narodnosti, vendar je med njimi najlepša harmonija. V koloniji je vzoren red in disciplina. Otroci se počutijo tu srečne in svobodne. Mala pionirka iz Prvačine je povedala, da pri njih še knjige ne smejo imeti ovite v partizanske časpise, »Pionirja« in »Čečibana« pa morajo čitati le skrivaj. Dopolne imajo otroci različnih, za nje primeren študij, popoldne pa igre in izlete po okolici. Najlepše pa je, ko si ob večerih zapojejo pri tabornem ognju partizanske pesmi. Z. J.

IZOLA. — V nedeljo se je tukaj udeležilo prostovoljnega dela 81 ljudi, ki so delali skupaj 351 ur.

Dopisniki iz podeželja! Pišite nam o oddaji žita! Poročajte nam o dobri in slabi organizaciji oddaje ter nam javljajte primere zavednosti med kmeti, kakor tudi primere sabotiranja oddaje!

Prebivalstvo jeseniškega okraja bo s prostovoljnim delom zgradilo nov vodovod

Jesenice, 16. avgusta

Na periferiji Jesenic, kjer se dim železarn že razgubi, so zgradili novo bolnišnico, ki ne bo samo v veliki meri zadovoljila potrebe jeseniškega okraja, ampak bo tudi močno razbremenila ljubljansko bolnišnico. Edini nedostatek nove bolnišnice je ta, da do sedaj še ni preskrbljena z zadostno količino vode. Jeseniški okraj se je zato odločil, da zgradi s prostovoljnim delom nov vodovod.

10. avgust je bil določen kot prvi prostovoljni delovni dan. Se preden so prostovoljci začeli z delom, je bilo izkopane že okrog 300 m jarka, ki so ga izkopali pionirji. To je dalo prostovoljnemu delavcem še več poguma. Čeprav je bil teren skalnat, so v dobrih štirih urah iz-

kopali 2100 m jarka. Povprečna storilnost vsakega prostovoljca je bila 2,6 m izkopa, kar je zelo veliko, če pomislimo, da je bilo treba kopati 120 cm v globino in 80 cm v širino. Pri prostovoljnem delu se je izmed krajev najbolj izkazala Srednja Dobrava pri I. odnartu, od koder je vsaka hiša poslala po dva delavca. Tako so samo Dobravčani izkopali 180 metrov jarka. Zelo se je odlikovala pri delu tudi jeseniška mladinska delovna brigada.

Naslednja nedelja prostovoljnega dela za ves jeseniški okraj bo 24. avgusta. Do takrat bodo delali prebivalci jeseniškega okraja po četah. Pripranih so, da bo 24. avgusta vodovodni arek izkopen in da bodo lahko začeli s polaganjem vodovodnih cevi. B.

»Pravda« o pravem vzroku za prekinitev anglo-sovjetskih pogajanj

DOLARSKA DIPLOMACIJA DIKTIRA SMER BRITANSKE ZUNANJE POLITIKE

Moskva, 16. avgusta (Tass). O vzrokih, ki so privedli do prekinitve anglo-sovjetskih trgovinskih pogajanj, piše Marin v »Pravdi«:

Gospodarska odvisnost Velike Britanije od ZDA, posebno ojačena zaradi težkih pogojev ameriškega posojila, ne more olajšati gospodarskega položaja Velike Britanije. Nasprotno, to še bolj povečuje krizo. Pri takšnih razmerah je stvarna možnost, da se s pomočjo pogajanj že letos uvozi v Anglijo milijon ton žita kakor tudi lesa ob izgledih na kasnejši uvoz žita in lesa iz ZSSR, ustrežala interesom in trajnim potrebam britanskega gospodarstva. Vendar pa anglo-sovjetska trgovinska pogajanja niso privedla do kakršnih praktičnih rezultatov.

Vzroki za ta neuspeh so dobro znani. Potrebno pa je, da se človek nanje povrne, ker si večje število angleških listov prizadeva prevesti odgovornost za prekinitev pogajanj na ZSSR.

Na britanski strani so želeli sporazum, zasnovan na vzajemnih obveznostih, sprejeti v enostransko obveznost, da Sovjetsko zvezo, po drugi strani pa pogodbeno stranko ne bi prevzela iste obveznosti. Nelogično in nedosledno stališče Velike Britanije glede prevzemanja obveznosti s pomočjo sporazuma je bil eden izmed glavnih vzrokov, da so se prekinila trgovska pogajanja.

Drugi razlog je v tem, da britanski predstavniki niso hoteli sprejeti kompromisnih predlogov ZSSR z zvezi z ublažitvijo pogojev kredita, ki ga je Velika Britanija odobrila Sovjetski zvezi avgusta 1941. Ne smemo pozabiti, da je bil ta

finančni sporazum sklenjen v posebnih okoliščinah in v vojnem času. Jasno je, da morajo biti v dobi miru ti težki pogoji sporazuma spremenjeni.

Poskusi nekaterih krogov in njihovih zaščitnikov, da bi prepričali, kako je sovjetska stran zahtevala »znatne ekonomske žrtve« od Velike Britanije, so popolnoma neosnovani. Vzrok za prekinitev pogajanj je povsem drugačen. »Rusko-angleški trgovski sporazum« — je napisal nedavno tednik »Truth« — ni v skladu z Marshallovim predlogom, na katerega vlada polaga vse svoje upe. Dejstvo je, da oživitve anglo-sovjetske trgovine ne spada v posel »dolarske diplomacije«.

Po vsem tem diktira dolarska diplomacija že nekaj časa smer britanske vlade v zunanji politiki. »Američani« — piše »New Statesman and Nation« — izvajajo na vlado pritisk proti sklenitvi sporazuma z Rusijo.

Z drugimi besedami: g. Bevin je še enkrat ostal zvest samemu sebi. Še enkrat je odigral vlogo zvestega ameriškega ščitnika. Tudi to pot je v vprašanju, ki ima veliko vlogo v britanskem gospodarstvu, podpiral ameriško stališče. To stališče je že precej staro.

»Times« je nedavno pisal, da so v zadnjem času na vse mogoče načine odvracali evropske države od sklenitve medsebojnih pogodb, ki se nanašajo na redno izmenjavo življenjskih potrebščin in financ (razen kratkotrajnih in začasnih sporazumov), ker je to v nasprotju z ameriško doktrino »enakih možnosti«. Marshallov načrt je v resnici preračunan na

to, da se razširi merilo za uporabljanje te znamenite doktrine.

V resnici pa so ZDA do sedaj pod geslom »enakih možnosti« izvrševale očitno pritisk na neke evropske države. Sedaj se z ustvaritvijo »zapadnega bloka« dela na tem, da se ZDA — da se tako izrazimo — odobri enaka možnost, da izvršujejo direktne gospodarske pritisk na znaten del kontinenta. Ali ni to silajno potrdilo dejstva, da je »zapadni blok« v službi ZDA in predstavlja pisano ameriškega konzorcija v Evropi?

Rezultati takšne politike za evropske države so znani. Jasno je, da bo takšna politika nujno privedla do novih in velikih težav tudi v teh državah ki vedno bolj omejujejo svojo gospodarsko in politično neodvisnost.

Bevin pristal na ameriško zahtevo

London, 16. avgusta (Tanjug). Reuter prinaša poročilo dopisnika »Daily Workerja« iz Washingtona, da je ameriška vlada obvestila britansko vlado, da bi ZDA smatrala za »nezaželeno« nadaljevanje anglo-sovjetskih trgovinskih pogajanj. V istem poročilu je dodano, da sta zunanji minister Bevin in finančni minister Dalton, »po izjavah washingtonskih uradnih krogov«, sprejela to ameriško zahtevo.

Protisovjetsko razpoloženje krogov v Washingtonu potrjujejo, da sta oba britanska ministra pristala na to ameriško zahtevo.

tanija niti katera koli druga država v Evropi ne bo dobila nikake ameriške pomoči, še najmanj pa v prihodnjih sedmih mesecih. To je činično dal na znanje predsednik Truman, ki je rekel, da v tem trenutku »ni ničesar na obzoru, kar bi povzročilo potrebo po sklicanju izrednega zasedanja ameriškega kongresa pred januarjem«.

Tajna ameriška posvetovanja v Parizu končana

Pariz, 16. avgusta (AFP). Pomočnik ameriškega zunanjega ministra za gospodarska vprašanja William Clayton in ameriški veleposlanik v Londonu Louis Douglas sta po končanih tajnih razgovorih z ameriškim veleposlanikom v Parizu in svetovalecem ameriške vojske uprave v Nemčiji odpotovala iz Pariza.

United Press poroča, da je William Clayton prisel v Zenevo.

Britanska kolonija Indija postala »neodvisna«

Hindustan in Pakistan — nova dominiona

New Delhi, 16. avgusta (Tanjug). V noči od 14. na 15. avgust je britanska kolonija Indija na podlagi sporazuma med britansko vlado in indijskimi voditelji dobila »neodvisnost«. S tem sporazumom je Indija razdeljena na dva dela — Hindustan in Pakistan — ki imata sedaj status britanskih dominionov.

Kakor poroča Reuterjev dopisnik, je poglavar Pakistana »Kvajberzam« (veliki vodja) Mohamed Ali Jinnah prisegel na ustavo Pakistana ter zvestobo kralju Juriju VI. in njegovim potomcem. Prav tako je prisegla tudi nova pakistanska vlada z Lijakatom Ali Kanom na čelu.

Za predsednika nove vlade dominiona Hindustana je bil imenovan Pandit Javaharlal Nehru. Njemu sta tudi dodeljena resora zunanjega ministrstva in ministrstva za znanstvena raziskovanja. Za ministra notranjih zadev, informacij in radiofonije je bil imenovan Valašaj Patel, za ministra za narodno obrambo pa Sarar Baldev Sing.

Britanski državni podtajnik za Indijo in Burno Arthur Henderson je bil imenovan za državnega ministra za stike z britansko skupnostjo narodov.

Njegovo delo bo v tem, da bo vzdrževal »posebne stike« med Britanijo in novo ustanovljenima dominionoma — Indijo in Pakistanom.

Šverniki sprejeli indijskega veleposlanika

Moskva, 16. avgusta (Tass). Predsednik prezidija Vrhovnega sovjeta ZSSR Šverniki je sprejel v Kremlju izrednega in pooblaščenega veleposlanika Indije v ZSSR gospo Pandit Vidžajo Lakšmi, ki mu je izročila svoje poverilnice. Po izročitvi poverilnic se je Šverniki zadržal z indijskim veleposlanikom v razgovoru, pri katerem je bil prisoten tudi Višinski.

stali Nigerija in Kamerun samoupravni deželi.

Po razgovoru z britanskim kolonialnim ministrom Kreamom Johnsonom je šef delegacije dr. Azitv dal naslednjo izjavo: »Razočarani smo nad našimi razgovori z britanskim kolonialnim ministrom ter smo v negotovosti glede stališča sedanje vlade do nas in naših zahtev, vendar pa imamo zaupanje v moč našega naroda in njegovo sposobnost, da bi obvladal probleme, ki se pojavljajo pred njim.«

Zamenjava denarja v Rumuniji

Bukarešta, 16. avgusta (Tanjug). Včeraj se je po vsej Rumuniji pričela izvajati naredba o zamenjavi denarja, da se stabilizira valuta. Zamenjava se vrši v razmerju 20.000 starih lejev za 1 novi lej.

Delavci in nameščenci lahko zamenjajo do 3.000.000 lejev, kmetje pa do 5.000.000 lejev na osebo. Neproduktivni sloji prebivalstva lahko zamenjajo poldrug milijon lejev.

Plače delavcev in nameščencev se bodo gibale v novem denarju od 3000 do 10.000 lejev. Določene so tudi nove cene življenjskih potrebščin in ostalih artiklov, kakor tudi transportnim sredstvom. Tako bo n. pr. stal 1 kg kruha 14 lejev, kg mesa 30 do 50 lejev, kg krompirja 3 lejevi. Zlato in tuje valute se morajo izročiti Narodni banki v roku 15 dni.

Novi nemiri v Burmi

Rangoon, 16. avgusta (Tanjug). United Press poroča o novih nemirih in nezadovoljstvu v Burmi. V Rangoonu je prišlo do puškarnje, naker je policija izvršila številne racije po mestu in aretirala nad 160 oseb. Med aretiranimi so tudi člani družine znanega komunističnega prvaka Takim Sua.

R. Jurjev:

Spomini Paula Reynauda

»Francija je rešila Evropo« — pod takim zahtevnim naslovom sta izšla nedavno v Parizu dva debela zvezka spominov bivšega ministrskega predsednika v zadnjih letih tretje republike Paula Reynauda.

Prvi zvezek spominov obsega obdobje od konca prve svetovne vojne do marca leta 1940, ko je prišel Reynaud na krmilo — tu Reynaud obtožuje. Drugi zvezek je posvečen mesecema, ko je bil Reynaud na oblasti — tu se Reynaud pere.

Ko Reynaud obtožuje in ko se pere, je prišleli govori o mnogih temnih straneh francoske zunanje politike in objavljajo vrsto zanimivih dokumentov in izpovedb pri. V prvem obdobju po vojni 1914 do 1918 je Reynaud zahteval, naj Francija aktivno uveljavlja samostojno imperialistično politiko. Morali bi bili — je govoril — urediti zmago in čvrsto zavzeti tišči položaj, ki ga je potem zavzela Nemčija. Morali bi bili izkoristiti pozicije Francije na Poljskem, Češkoslovaškem in na Balkanu in predvsem tesno povezati interese velikih nemških industrijev s francoskimi ob ohranitvi gospodarskega položaja Francije. »Ko sem bil novembra leta 1919 po ratifikaciji mirovne pogodbe izvoljen v zbornico, sem zagovarjal stališče, da moramo izkoristiti našo premoč tistega obdobja, da bi sklenili z Nemčijo ekonomsko zvezo, ki bi povezovala interese obeh naših dežel.« Reynaud je začel pogajanja z industriji Porurja, zlasti s Hugonom Stienessom, in Stresemann ga je povabil v Berlin.

Pozneje, v obdobju svetovne ekonomske krize, je Reynaud predlagal kot rešilni načrt, naj bi v Franciji uveljavljali v bistvu isto ekonomsko politiko, ki jo je uveljavljal Schacht v Nemčiji, ki je pripravil Hitlerju pot k oblasti: silovit razvoj vojne ekonomike, denarne podpre monopolom, devalvacija, poslabšanje položaja delovnega ljudstva. Leta 1937 je rekel Schacht Reynaudu: »Čital sem vaše govore, soglašam z vami.« »Schachtova politika«, piše Reynaud, »se je razlikovala od moje samo v toliko, v kolikor je zahteval položaj njegove dežele od njega drugačna sredstva, da bi dosegel isti cilj.« To je zelo značilno priznanje, zlasti če upoštevamo, da so se tako v Franciji, kakor tudi v Nemčiji fašistični elementi takrat pripravljali, da bi se polastili oblasti. Leta dni po ustoličenju hitlerjevske diktature v februarju leta 1934 je bil storjen poskus fašističnega puča v Parizu, ki ga je preprečila samo široka združenja demokratskih sil francoskega naroda.

Toda Reynaud mora priznati, da velika francoska buržoazija ni bila več zmožna samostojne imperialistične politike. Čuteč svojo slabost in iz strahu pred rasto demokratičnih sil v deželi je bila v obdobju pred vojno 1939 pripravljena odrediti se nacionalni neodvisnosti Francije v zameno za močno zunanjo podporo v zaščito svojih razrednih interesov. Pri tem si je prizadevala, da bi se orientirala na »najmočnejšega«. »Najmočnejšac« v predvojnih letih se je zdel mnogim v vladajočih krogih Francije hitlerjevska Nemčija. Toda vladujočim krogom Francije za vsak primer tudi čustvo »pozavarovanja« ni bilo tuje. Reynaud pravi, da so imele že dolgo pred vojno 1939 vse osnovne politične stranke Francije v svojem vodstvu hkrati zastopnike »italijansko-nemške« in »anglosaške« orientacije.

Toda razen Francije in Anglije je bil v Evropi še tak činitelj kakor so »Sovjetje«. Za Francijo — o kateri ponavlja Reynaud skozi vse knjigo frazo: »Mi smo izmed velikih narodov sveta edini, čigar življenje je v nevarnosti.« — je bila zveza z ZSSR zanesljiva garancija proti hitlerjevi agresiji. Reynaud je smatral, da je vojevanje skupaj z ZSSR nevarno. To bi utegnilo okrepiti pozicije Sovjetske zveze in celo pospeševati »sovjetoizacijo« Evrope. Toda vojska konvencija z ZSSR bi zastrašila Nemčijo in okrepila položaj Francije. Drugi francoski politiki pa so se raje neposredno sporazumeli z Nemčijo. Reynaud citira spomine vojnega ministra v Lavalovi vladi Frabreja, ki se je odredel vojaški konvenciji z ZSSR in ni niti sporočil ustrežajočega predloga sovjetskega poslanika francoskim vladnim organom. Blum, ki je zamenjal Lavalu na čelu vlade, je bil proti francosko-sovjetski zvezi, omenja Reynaud, in je smatral za možno zvezo s hitlerjevsko Nemčijo.

Schacht je predlagal Blumu naj bi, »da bi odvrnili Hitlerja od agresije«, ustanovili kolonialno družbo z nemškimi kapitalom za izkoriščanje francoskih, angleških in belgijskih kolonij v Afriki. Blum je v načelu pristal na to, ko pa se je začel pogajati z Anglijo, so leti ta predlog odklonili.

Zadnja pogajanja o vojaški konvenciji so bila znana angleško-francosko-sovjetska pogajanja v Moskvi v avgustu 1939. Reynaud omenja, da je bila na teh pogajanjih samo sovjetska delegacija res pripravljena skleniti vojaško konvencijo. Francoska in angleška vlada sta pogajanja namenoma razbili.

Tačas pa se je začela na zahodu »smešna« vojna. »Smešna« je bila predvsem zato, ker se je Hitler temeljito pripravil na razbijte Francije, francoska vlada pa se je vojskovala proti lastnemu narodu in pripravljala napad na deželo, katere predlog o vojaški zvezi proti nemški agresiji je bil pravkar zavrnjen.

Francoska in angleška vlada nista storili nobenega resnega poskusa, da bi pomagali Poljski, čeprav je bilo po podatkih, ki jih omenja Reynaud sledeč, v začetku vojne na zahodni fronti namereje sil: 93 francosko-angleških divizij (brez 20 divizij Belgije, ki takrat še ni sodelovala v vojni) proti 40 nemškim divizijam, med katerimi je bilo samo 10 divizij prve črte. Hkrati je francoska reakcija pripravljala vojaški napad na Sovjetsko zvezo. Reynaud tega ne prikriva: »... objavljen je bilo poseči v vojno na

* Paul Reynaud, »La France a sauvé l'Europe«, Flammarion, Paris 1947. Vol. I—II.

Finskem. Toda 12. marca je Finska podpisala v Moskvi premirje. V tem je bil vzrok padca Daladiera... Reynaudu je bilo naročeno, naj sestavi vlado potem, ko Daladier »ni mogel« začeti vojnih akcij proti ZSSR na Finskem. Francoski reakcionarji so se hitro pripravljali na fašistični napad. Načelovali so jim Petain, Weygand, Laval in mnogi drugi. Naj si Reynaud še tako prizadeva, da bi zaščitil samega sebe, toda celo iz njegovih spominov je povsem jasno razvidno, da je bila njegova politika dejansko pomoč in podpiranje teh načrtov. Reynaud sam izraza domnevo, da je Petain kot poslanik pri Francovi vladi v Španiji imel zveze z gestapovskimi agenti, da je vedel za Hitlerjeve načrte in da je bil pripravljen delati v skladu s temi načrti. V pogovoru z ministrom za javna dela v Reynaudovi vladi Monsyjem 30. marca 1940 je Petain rekel ministru, da sta za notranje razmere v Franciji po »finiski zadevi« značilna »utrujenost in negotovost«. »Oni (politični voditelji) me bodo potrebovali v drugi polovici maja.« Prve dni maja predlaga Reynaud Petainu, naj vstopi v njegovo vlado in kmalu je Petain imenovan za podpredsednika ministrskega sveta.

To so bili za Francijo najbolj tragični dnevi. Nemške divizije so prebile fronto in naglo nadaljevale ofenzivo. Belgijška armada je kapitulirala. Francoske in angleške čete so se v neredu umikale. Hkrati z imenovanjem Petaina poličke Reynaud iz Sirije drugega »rešitelja« Francije Weyganda in ga postavi za vrhovnega poveljnika. O Weygandu je rekel že Clemenceau po prvi svetovni vojni: »Pozor! Če bomo imeli kdaj državni prevrat, ga bo napravil on!« Ko je prišel Weygand 20. maja v štab vrhovnega poveljnika, da bi zamenjal Gamelina, je rekel: »Sprememiti se mora vse, kar se tiče politike. Z vsemi temi politiki je treba končati.« Senatorju Dommangeu pravi Weygand: »Upam, da vsaj mene ne mislite prositi, naj rešim to umazano republiko.« V trenutku, ko je bila Italija pripravljena napovedati Franciji vojno, postavi Reynaud ravnatelja Indokitske banke Paula Boduina, tesno povezanega z Mussolinijem, za namestnika zunanjega ministra, za kar prejme, kakor piše sam o tem, zahvalo in čestitke italijanskega poslanika v Parizu.

G. Paul Reynaud je bil mnogo bolj prikladen za vojno proti Francozom, kakor za vojno proti sovražnikom. Je izjavil Etienne Fajonne s tribune Narodne skupščine 5. julija 1946. Kmalu po začetku nemške ofenzive začeta Petain in Weygand odkrito govorita in sejah ministrskega sveta in v kuloarjih o premirju z Nemčijo in o potrebi, da bi se ohranila armada za vzdrževanje notranjega reda. »General Weygand«, piše Reynaud, »je energično podpiral težnjo maršala (Petaina), sestojico iz enega samega argumenta: armada je treba ohraniti za vzdrževanje reda.«

Reynaud, ki je ostal v gnilih, zatohlih razmerah intrig in zarat in ki se je izoliral od lastnega naroda, se obrača z obupnimi prošnjami za pomoč na Anglijo in Združene države Amerike.

V tem odločilnem trenutku pošlje Churchill po de Gaulleu, ki se mudi v Londonu. Reynaudu besedilo znanega predloga angleške vlade o »spojitvi« Francije in Anglije. V tem trenutku — 16. junija 1940, ko je bil storjen ta predlog, je pomenil, da zasedajo francosko glavno mesto Nemci in da zdaj ni mogoče v tem pogledu ničesar storiti, toda francoski kolonialni imperij, brodojve in vse drugo, izročite nam, Angležem. Reynaud je v načelu takoj pristal na ta predlog. »Francoski zlasti tega ne razumejo«, vzklika Reynaud, »da zanje ne more biti politične neodvisnosti izven tesne zveze 6 anglosaškimi demokracijami.« Nekaj po tem Churchillovemu predlogu se je vršila zadnja seja Reynaudove vlade. Večina ministrov se je izrekla za premirje in odklonila angleški predlog. V opravičilo poskuša Reynaud v svojih spominih dokazati, da bi bila Francija rešena, če bi bil ta predlog sprejet.

Kakor je razvidno iz zadnjih poročil tiska, nadaljuje Reynaud svoje delo za »rešitev« Evrope. V Franciji se je pojavil »Odbor združene Evrope«, organizacija, vzporedna z angleškim »Odborom združene Evrope«, ki jo vodi Churchill. Eden izmed organizatorjev tega francoskega odbora je Paul Reynaud. Te dni se je vršila skupna seja obeh odborov in ustanovljeni so bili skupni organi za propagando in proučevanje političnih problemov.

Nova demokratska Francija, ki je branila svojo svobodo in neodvisnost v odredih franciturov in partizanov in ki je zahtevala za Petaina smrtno kazen, govori Reynaudu: »Najboljše, kar morete storiti, je, da pripravite javnost do tega, da bo pozabila na vas.« Je pa druga Francija — Francija Monakovega, Francija »smešne« vojne, Francija »zahodnega bloka« — nji so potrebni Reynaud, nji so potrebni de Gaulle, nji je potreben »Odbor združene Evrope«.

Toda v teh treh letih se je v Evropi in v Franciji marsikaj spremenilo in to nam daje pravico do upanja, da se »drugi« Francije ne bo posrečilo, da bi znova podtaknila svoje interese in načrte resničnim interesom in težnjam francoskega naroda. Francoski narod je moral plačati v nedavni preteklosti za to zločinsko politiko »druge Francije« preveč trpljenja in krvi. (Izvestijac.)

Dolarski krediti po Marshallovem načrtu so še daleč

Washington, 16. avgusta. (Tanjug). Reuter poroča: Predsednik Truman je na tiskovni konferenci v Washingtonu izjavil, da »ne vidi razloga za izredno sklicanje Kongresa« pred njegovim rednim zasedanjem, ki bo januarja. Truman je prav tako odklonil podatke o obsegu in načinu pomoči Evropi po Marshallovem načrtu.

Reuter javlja, da je ta Trumanova izjava izvala nerazpoloženje v nekaterih krogih zaradi poostre ekonomске krize v Veliki Britaniji ter nekaterih drugih državah Evrope.

Associated Press poroča: Minister za narodno obrambo in obnovo John Deadman je prisel v Pariz. Takoj po svojem prihodu je odšel na ameriško veleposlanstvo, da bi se sestel s pomočnikom ameriškega zunanjega ministra Claytonom.

Clayton se mudi že dalj časa v Parizu, kjer razpravlja z ameriškim in britanskim veleposlanikom o Marshallovem načrtu.

Nigerija in Kamerun zahtevata samoupravo

London, 16. avgusta (Tass). Delegacija nacionalnega sveta Nigerije in Kameruna, ki je sedaj v veliki Britaniji, je napravila uraden obisk pri britanskem kolonialnem ministru in mu predložila protest proti sedanjim ustavi Nigerije.

Delegacija je poprej objavila izjavo, v kateri protestira proti britanski uradni politiki pri upravi nad Nigerijo in Kamerunom, s katerima ravna jo tako, kakor bi bila izključno britanski kolonialni posesti. Prav tako se v izjavi zahtevajo nagli koraki, da bi po-

Študentje, ki študirajo v ZSSR
naj se v ponedeljek 18. t. m. ob 8. uri
zbera pred univerzo v Ljubljani.

Krvodajalci!

V torek, sredo in četrtek (19. in 21. t. m.) naj se javijo ob 7.30 v zavodu (klinične bolnice — vhod za Ljubljano) krvodajalci krvne skupine O, ki so dali kri pred dvema ali več meseci in jo žele zopet dati. V teh dneh naj se javijo tudi tisti tovarišice, ki žele prvič dati kri. Opozorjamo, da so pregledi po klinikah samo do 3.50. Ne zahtevajte nič mastnega. — Telefon: 41-08. — Zavod za transfuzijo krvi, Medicinske fakultete.

MALI OGLASI

KUPIMO TAKOJ 1 TOVORNI AVTO 1½ do 3 tone. Ponudbe poslati na Invalidsko trgovsko podjetje Ljubljana, Gosposvetska cesta 2.
KUPIM dobro ohranjeno klubsko garburo ali posamezne fotele. Ponudbe z navedbo cene na oglasni oddelček »Ljudska pravica« pod »Foteli«. 3813
PERFECTNE KNJIGOVODJE, ki bi hoteli delati na bilančnih zaključkih čezno par ur popoldne iščemo. Javiti se v ponedeljek dne 18. t. m. ali kasneje pri »Gustroju«, Beethovnova 4, tel. 29-37 po možnosti dopoldne ali pa od 4-7 ure popoldne. Honorar po dogovoru. 3817
ISČEMO KURJACA, ki je po možnosti iz učen ključavničar. Vojnovič & Cie tvor. nica kvasa. 3796

Trgovsko podjetje MLO „KURIVO“

Ljubljana, Miklošičeva c. 15/I, telefon štev. 25-70

KUJUJE

vse vrste drv za kurivo po najvišjih možnih cenah.

Ponudbe odpremite pisмено na gornji naslov.

DANES

v prenovljenem kinu »UNION«

SREDNJI NAPADALEC

(CENTER FOR)

športni film iz življenja nogometašev, ki nam pripoveduje o mladosti in tovarištvu sovjetskih športnikov

Ob filmu
NOV SLOV. FILMSKI »OBZORNIK« -12
Proizvodnja: TRIGLAV FILM, Ljubljana, KINO »UNION«

Kupimo takoj
proti gotovini

1 tovorni avto 3—5 ton
1 tovorni avto 1—3 ton
1 osebni ali poltov. avto

Ponudbe poslati na

Okrajno
poslovno zvezo
Slov. Bistrica

NAPROZA Ljubljana
sprejme
upravnika

Pismene ponudbe nasloviti na Centralo
NAPROZE Ljubljana, Masarykova c. 15

Okrajna zadružna poslovna zveza

DOM ZALE

ki je začela poslovati
z 10. avgustom 1947, sprejme
tako v službo naslednje strokovne moči z ustrežajočo daljšo prakso:

upravnika,
poslovodjo,
knjigovodjo (bilancista),
skladiščnika,
več pisarniških moči
(izurjene strojepiske)

Ponudbe poslati na gornji naslov

Oglašujte v »Ljudski pravici«

Od 5. do 29. avgusta
bo glavno žrebanje srečk
Državne loterije

Izžrebanih bo
31.000 dobitkov

v vrednosti 26.000.000 din

Premija je
v najsrečnejšem slučaju
1.000.000 din

Opozorjamo vse cenjene igralce,
da pravočasno obnove svoje srečke

Ti pa, ki še nimate srečke, jo še
vedno lahko kupite ali naročite

v Ljubljani, Tavčarjeva 5
sekcija za loterijo

»MINIMAX« gasilni aparati

Vrši servisno in kontrolno službo
za vse vrste in znamke požarnih
aparatur na ozemlju LRS, v soglasju
z Ministrstvom za notranje zadeve
LRS — razdelek za gasilstvo in podjetjem Slovenija-avto

Minimax - predstavništvo v Ljubljani

Frankopanska št. 21

Naročila za servisno in kontrolno
službo zahtevajte samo pismeno
na zgornji naslov

Iščemo za takojšnji nastop službe:

strojnega tehnika
gradbenega tehnika
risarja
perfektno stenotipistino
perfektno strojepiske
uradnike s finančno prakso in
za kalkulacije cen

vse za službovanje v LJUBLJANI.

Dalje iščemo za službovanje v SEVNICI:

komercialista
knjigovodjo in
več strojepisk

Ponudbe poslati na: Glavna direkcija kemične industrije
LRS, Ljubljana, Knatleva 13.

Glavni urednik: Ivan Bratko — Naslov uredništva: Kopitarjeva 6. — Uprava
Kopitarjeva 2. — Telefon uredništva in uprave: 52-61 do 52-65. — Telefon naročninskega odd.: 30-30. Telefon oglašnega odd.: 36-85 Štev. ček rač. 60.4045-22

NATEČAJ

za vpis na Srednjo veterinarsko šolo v Ljubljani

V srednjo veterinarsko šolo se sprejemajo absolventi IV. razreda srednjih šol, prvenstveno klasične gimnazije ter prosilci, ki so že položili sprejemni izpit za V. razred gimnazije.

Absolventi Srednje veterinarske šole bodo po končanem študiju, ki bo trajal 3 leta, delovali kot vet-tehniki v veterinarskih študijih in kot pomočniki veterinarjev.

Prošnje, kolkovane z 10.— + 30.— dinarjev, naj prosilci vložijo na naslov: Ravnateljstvo Srednje veterinarske šole, Ljubljana, Cesta v Mestni log 47. Rok za vlaganje prošenj je do 13. septembra 1947.

Prijavitelci izpolnijo vprašalno polo za sprejem gojenca v mladinsko vzgojno ustanovo, ki se dobi pri ravnateljstvu šole.

Natančno izpolnjeno vprašalno polo, potrjeno od KLO, pošlje interesent skupaj s prošnjo ravnateljstvu šole.

Sprejeti prosilci bodo za časa šolanja imeli brezplačno internatsko oskrbo.

RAVNATELJSTVO

Sprejemmo takoj

40 rudarjev

Za samce so stanovanja na razpolago

Premogovnik Senovo

POZIV

Pozivamo k prijavi vse delavce, nameščence, rudarje, železničarje, mornarje, monopolne delavce itd., kakor tudi pokrajinske, občinske in ostale nameščence, ne glede na prejšnji kraj zaposlitve na področju Italije in njenih kolonij, ki stalno prebivajo na področju FLR Jugoslavije, oziroma Slovenskega Primorja, ki bo priključeno Jugoslaviji, ter smatrajo, da imajo kakršno koli pravico:

1. na dajatve iz italijanskega obveznega socialnega zavarovanja (rento za utrpelo obratno neizpolnjen, pokojnino za onemoglost ali starost, vdovsko ali rodbinsko rento, oziroma pokojnino);

2. na dajatve iz posebnih fondov za dopolnilna zavarovanja (n.pr. posebno zavarovanje za povečanje penzije);

3. na dajatve iz fondov za nadomestna zavarovanja (n.pr. Istituto Nazionale Assicurazioni, La Fondiaria, Assicurazioni Generali);

4. iz zavarovanja s strani podjetja (delodajalca) na pokojnino ali kako drugo dajatev iz javnega ali privatnega fonda, zaklada ali društva;

5. na zdravljenje na stroške Istituto Nazionale della Previdenza Sociale zaradi tuberkuloze;

6. na uračunavanje dobe zavarovanja, ki so jo pridobili s prejšnjim zavarovanjem v pokojninskem socialnem zavarovanju pri ustanovah zavarovanja, katerih sedež je izven sedanega področja FLR Jugoslavije in to za vse zaposlitve pred 1. majem 1945. (Sem spada tudi: a) vojaška služba v prvi ali drugi svetovni vojni, kakor tudi redna vojaška služba, b) doba priznanega bolovanja, toda največ za 12 mesecev, c) doba prekinitev dela zaradi nosečnosti in poroda).

Prijavo je takoj oddati podpisani podružnici Državnega zavoda za socialno zavarovanje na posebnem formularju, ki se dobi brezplačno pri podružnici in njenih ekspoziturah ter pri Krajevnih sindikalnih organizacijah.

Za mladoletne otroke in sirote, kakor tudi za osebe pod skrbništvom, predloži prijavo skrbnik, a za popolnoma onemoglo ali začasnno odstopno upravičence njihovi sorodniki.

Prijave niso dolžni predložiti oni, ki že prejemajo rento ali pokojnino od Državnega zavoda za socialno zavarovanje — podružnica Ajdovščina, oziroma od Pokrajinskega zavoda za socialno zavarovanje v Kopru.

DRŽAVNI ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE
PODRUŽNICA AJDOVŠČINA

»LETOV«

LETALSKA TOVARNA V LJUBLJANI
sprejme takoj

administratorja-ko in
2 ključavničarska pomočnika
(mlajša, dobra varilca)

Javiti se od 8—12 ure v tovarni, Celovška cesta 258

Nenadno nam je ugrabila smrt
našega dobrega tovariša

Stanka Perca

Pokopan bo v nedeljo 17. avgusta 1947 na pokopališču Osluševci pri Mali nedelji.

Dobrega tovariša bomo ohranili v lepem spominu.

Celje, dne 15. avgusta 1947.

Narodna banka
Podružnica Celje

Potrjeni od žalosti naznanjamo,
da nam je po dolgotrajni mučni
bolezni umrla naša ljubljena se-
stra, teta itd.

Vida

Podreberšek

UCITELJICA V POKOJU

Pogreb bo v nedeljo, dne 17. avgusta 1947 ob 16. uri iz kape-lice sv. Jakoba na Žalah.

Ljubljana, 15. avg. 1947.

ZALUJOČI OSTALI

NATEČAJ

Glavna direkcija za eksploatacijo železnic v Ljubljani bo sprejela večje število kandidatov

v dvomesečni tečaj za kurjače

Pogoji za sprejem so naslednji:

1. Starost od 18—30 let; kandidati morajo biti fizično zdravi in krepki ter imeti dober vid in sluh ter zdravo srce.
2. Šolska izobrazba: 4 razrede osnovne šole.
3. Volivna pravica.

Tečaj bo v Ljubljani, odn. Mariboru in bo združen z internatom in skupno menzo. Tečajniki bodo prejemali med trajanjem tečaja mesečne prejemke nekvalificiranega delavca, po končanem tečaju pa plačo kvalificiranega kurjača. — Kandidati naj se javijo osebno kurilnicam v Divači, na Jesenicah ter v Ljubljani in Mariboru. S seboj naj prinesejo rojstni list, zadnje šolsko spričevalo, potrdilo o volivni pravici ter potrdilo o dosedanji zaposlitvi.

GLAVNA DIREKCIJA ZA EKSPLOATACIJO ŽELEZNIC
LJUBLJANA

Potrebuje

večje število gozdnih delavcev, akordantov za sečnjo in pripravo drv.

Ponudbe odpremiti pismeno na:

TRGOVSKO PODJETJE MLO „KURIVO“
Miklošičeva cesta št. 15/I; telefon št. 25-70

Miško Kranjec:

ZANDARJI

(Odlomki iz satiričnega romana »Pisarna« I. del: Madžarska)

Priobčili bomo nekaj odlomkov iz romana Miška Kranjca »Pisarna«, ki bo izšel prihodnje leto. Roman obravnava probleme oblasti na vasi v Prekmurju v polvečinskih razmerah pod Madžarsko pred prvo svetovno vojno, potem v stari Jugoslaviji in med okupacijo. Prva knjiga se zaključuje z nastopom ljudske oblasti.

Koudilovi so dobili fanta, Hohnjerjevi dekle.

Tako sta začeli dve novi družini v Ravnem svoje življenje. Tako bi lahko začeli kjer koli, morda bi celo kjer koli bilo boljše začenjati kakor prav v tem Ravnem. No, Ravno samo se zaradi tega ni prav nič vznemirjalo, ni se zmenilo zanj.

Minila je jesen, prišla je zima. Ravenske lesene, s slamo krite hiše so se zaprle. Nad hišami se je zjutraj in zvečer vili bledikast dim. Ob večerih so divje rale in divje gosi letale nad hišami in se klicale. Vrane so posedale po hrastih in jagnedih in se čez dan spuščale na vrtove in kolnike. Včasih se je kdo peljal po cesti, včasih je kdo šel po tej cesti, sicer pa je bilo vse kakor izumrlo. Le trikrat na dan je Reekov Joži zvonil v majhni kapelici sredi vasi in klical vernike k molitvi. Kdaj pa kdaj pa je koga pospremil s svojim zvonjenjem na dolgo pot proti nebeškim livadam. In to je bilo vse, kar se je v Ravnem dogajalo.

In še morebiti to, da sta vsak teden

po enkrat prišla v vas madžarska žandarja. Na rami sta imela puške z nasaženim bajonetom, na glavi sta nosila črne klobuke z velikimi perjanicami iz petelinjega perja. Dolgo perje je prhutalo nad njunima glavama. Izpod klobuka je gledal strog, mrk, brezsrčen obraz, okrašen z velikimi zavihanimi brki.

Takrat so Ravenci vztrepetali. Matere, ki so bile zunaj in jih prve zagledale, so skoraj odrevene pribežele v sobo in nazadnje zmogle eno samo besedo:

»Zandarjite«

Otroci, ki so se dotle brezskrbno igrali, so se spogledali in prebledeli. Nato so drug za drugim lezli pod posteljo, da bi se skrili. Moški so se spogledali, nato pa se zagledali skozi okno, kakor bi se zamislili nekam daleč, hkrati pa tudi v svojo dušo: ali je tam morda skrito kaj takega, zaradi česar lahko žandarji stopijo v tvoj dom. Malih, vsakdanjih človeških grehov je bilo v tem srcu vedno dovolj, vendar so žandarji za Ravence pomenili le večje stvari, predvsem krajo.

»Zakaj so žandarji na svetu?« je tedaj vprašal mali Koudilov Stevek, ki mu je bilo že trinajst let. Oče Miha Koudila je sedel na eni strani peči, na drugi so sedeli ded Ivan Recek, njegov brat Marko in Ivanov sin Joži, zvonar.

»Zandarji so oblast,« je odvrnil oče Miha. »Zato so na svetu, da čuvajo red in mir. Pazijo na ljudi, da ne bi krادli, da se ne bi klali in še kaj hujšega počeli. Ljudje smo slabi, pa bi eden počel to, drugi spet drugo in počasi bi se ves svet zmešal.« Tedaj je dejal ded Recek Ivanu:

»Zandarji so kakor voznik pri živini: če bi ne bilo voznika, bi krave zapeljale voz v jarek in ga prevrnilo. Zato se jim moramo vsi pokoravati. Kar oni rečejo, je sveto.« Recek Marko je kimal, vendar premišljal in nazadnje dodal:

»Najbolj sveto pa je, kar je zapovedal gospod bog in kar nam po njem pripovedujejo naši ljubi in dobri duhovniki.«

»To je resnica,« je potrdil zvonar stric Joži. »Duhovniki so nad žandarji. Zato duhovnike spoštujemo, žandarjev pa se bojimo. Zandarji niso sveti, sveta je samo oblast, katero čuvajo. Oni sami pa so lahko navadni razbojniki! Ze vem!«

Miha Koudila je razmišljal o tej stvari. Bil je iz rodu Koudil, ki so bili znani po tem, da mnogo razmišljajo in čisto pametno zinejo. Pri Recekih pa je Miha srečal ljudi, ki v tem niso prav nič zaostajali za Koudili, a vendar se mu je zdelo, da ne mislijo dosledno in docela pravilno. Zato je tudi zdaj rahlo oporekal:

»Oboji, i duhovniki i žandarji so oblast.

Vendar duhovniki skrbijo za naše dušno življenje, pazijo, da bi ne grešili preveč in imajo oblast, odvezovati od grehov ali pa ne odvezovati, kakor se jim zdi. Zandarji pa skrbijo, da bi ne krادli in počeli druge hudobije. In zato imajo oblast, da te zvežejo in kaznujejo. Tako imajo oboji vse lepo razdeljeno in podpirajo drug drugega. Zato moramo spoštovati oboje!«

»Zandarja že ne bom spoštoval,« se je tedaj uprl zvonar Joži. »Pasjo mu mater žandarsko! Nikdar ne bom pozabil, še manj odpustil, kako sta me nekoč dva premlatila. Duhovnika pa bom vedno spoštoval. Brez žandarjev bi se dalo živeti, samo da je človek pošten. Brez duhovnika pa ne moreš.«

Zdaj so se zapletli v dolge razprave o žandarjih in duhovnikih in sploh o oblasti. A naj je Miha še tako zatirjeval nujno in korist žandarjev in naj so to vsi priznavali, zvonar Joži je le prav povedal, ko je dejal:

»Bodi tako ali tako, boji pa se jih le vsakdo, otrok in starec. Kar vztrepetaj, ko zagledaš žandarja, kakor bi prihajal pote, da te odvede v strašno jebo pa če si še tako nedolžen.«

Tako so modrovali v Reckovi hiši vse zimo, dokler ni prišla pomlad, nakaar se je Miha Koudila poslovil od svoje žene, ki je še dajala otroka, poslovil se je od otrok, od tasta in tašče, od strica Marka in svaka Jožija, nadel si je lesen kovčeg in jo z drugimi Ravenci vred mahnil daleč na ogrske puste, da prisluži kruha za prihodnjo zimo.